

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Årsrapport 2022

Norsk lyd- og
blindeskriftbibliotek

Innhold

Del I. Leders beretning.....	3
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	6
Virksomheten og samfunnsoppdraget	6
Organisasjon og ledelse	8
Del III. Årets aktiviteter og resultater	11
Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk.....	11
Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2022.....	15
Ressursbruk 2022	39
Del IV. Styring og kontroll av virksomheten.....	41
Overordnet vurdering av styring og kontroll.....	41
Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NLB	41
Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen	41
Covid-19	41
Likestilling og mangfold	41
Konsulentbruk	42
Lærlinger	43
Aktivitets- og redegjøringsplikt.....	43
Personalpolitikk	43
Klima- og miljøtiltak	44
Del V. Vurdering av framtidsutsikter.....	45
Del VI. Årsregnskap	47
Ledelseskomentarer til årsregnskapet 2022.....	47
Prinsippnote til årsregnskapet	49
Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2022	51
Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2022	53

Del I. Leders beretning

Vi ønsker oss et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon og kan lese på sine premisser. NLB bidrar til dette på to hovedområder: Vi tilrettelegger utgivelser på lyd og i andre formater slik at de blir tilgjengelige, og vi samarbeider med aktører i bokbransjen for å gjøre flere utgivelser tilgjengelige i utgangspunktet.

Gode resultater

NLB har fortsatt å levere gode resultater. Vi når ut til nye lånere, utlånet øker, og vi fortsetter å utvide samlingen med relevante titler i mange formater.

Mye av aktiviteten i NLB retter seg inn mot å sikre at vi har en god utvikling for antall lånere, utlån og samlingsutvikling.

Vi har satset spesielt på formidlingstiltak overfor barn og unge. Det gjør vi gjennom å samarbeide tett med Sommerles og andre kampanjer for denne gruppen. Vi videreutvikler også Maneno, leseappen vår for aldersgruppen 8–12 år.

Den digitale formidlingen og distribusjonen blir stadig viktigere. I året som har gått har vi blant annet prioritert å oppdatere appen Lydhør, og vi har gjort nettsidene mer tilgjengelige med mobiltelefon.

Endringer i lydbokmarkedet

Markedet for lydbøker er i utvikling. De seneste årene har det blitt mange flere kommersielle forlag som produserer lydbøker. NLB inngår avtaler med disse forlagene om kjøp av produksjoner, slik at de kan gjøres tilgjengelige for våre lånere. Denne utviklingen leder også til en reduksjon av antall titler som NLB produserer selv. Samlingsutviklingen opprettholdes – men med en annen sammensetning av innkjøpte titler og egenproduksjon.

Grunnstammen i tilbudet

Mye av oppmerksomheten er rettet mot det som er nytt og det som innebærer en utvikling. Like viktig er det daglige arbeidet med å betjene lånere, behandle søknader fra de som ønsker å bli lånere og fylle på i samlingen vår av punktskrift, lydbøker, e-bøker og andre formater. Det utgjør en avgjørende grunnstamme i tilbudet og er det vi bruker mest ressurser på.

Langsiktige utviklingstiltak

For utviklingsarbeidet vi gjør, er det ofte vanskelig å rapportere konkrete resultater i et ettårsperspektiv. For å sikre at tilbudet stadig er i takt med målgruppens behov og utviklingen i samfunnet, er vi i gang med å utvikle en ny utlåns- og distribusjonsløsning. Det vil gjøre det mulig å gi et bedre tilbud i årene som kommer, det vil gi bedre effektivitet, og det vil bedre informasjonssikkerheten. Vi har brukt mye ressurser på dette i 2022. Resultatene vil begynne å synes i 2023.

NLB satser på tjenstedesign. Internt sier vi at vi må bevege oss fra å tenke på målgruppen til å tenke som målgruppen. Vi har etablert et brukerpanel, og vi har brukerinnsikt som en viktig del av alt utviklingsarbeid vi gjør. Vårt mål er at dette vil gi et tilbud som målgruppen er enda mer fornøyd med og at vi bruker utviklingsressurser på det som er viktigst å gjøre noe med.

Bedre ressursutnyttelse

Målgruppen har behov som ikke er dekket, og det er ikke sannsynlig at framtidige budsjetter vil gi rom for å dekke behovene gjennom vekst. Alt utviklingsarbeid vi gjør, må derfor rettes inn mot å utnytte ressursene våre stadig bedre. Vi har startet arbeidet med å effektivisere innmeldingsrutiner, og vi gjør tiltak for å bedre filene vi bruker som grunnlag for vår produksjon. Dette er eksempler på tiltak som både reduserer ressursbruken i NLB og samtidig gir bedre kvalitet for målgruppen.

Studenter

Med finansiering fra Kunnskapsdepartementet har NLB i samarbeid med flere læresteder gjennomført et prøveprosjekt som har gitt tilrettelagt litteratur til studenter med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming. Prosjektet har blitt positivt mottatt av studenter og læresteder. Det har vist at NLB er i stand til å skalere opp produksjonen, og det har gitt et grunnlag for å vurdere kostnadene forbundet med å gi alle i denne gruppen rett til tilrettelagt studielitteratur.

Prosjektet ble avsluttet i 2022 uten at det ble bevilget penger over Kunnskapsdepartementets budsjett til videreføring av prosjektet eller innføring av produksjonsrett for alle i målgruppen. Fra og med 2023 går vi dermed tilbake til en situasjon der det kun er studenter med sterk synshemming som får produsert tilrettelagt studielitteratur, mens studenter med andre funksjonsnedsettelse må håpe at de har en student med synshemming på studiet, slik at det blir produsert bøker de kan låne.

Sammenslåing med Nasjonalbiblioteket

NLB har i lang tid samarbeidet med Nasjonalbiblioteket. Ved inngangen til 2022 stilte vi spørsmålet om det var riktig å gå et skritt videre og la NLB bli en del av Nasjonalbiblioteket. Vi foreslo for Kultur- og likestillingsdepartementet å gjennomføre en utredning av dette spørsmålet. Departementet sluttet seg til forslaget. Første halvår 2022 ble brukt til å gjennomføre utredningen som konkluderte med en anbefaling om å gjennomføre sammenslåing.

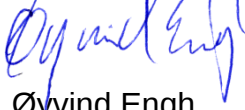
I januar 2023 besluttet Kultur- og likestillingsdepartementet at sammenslåingen skal gjennomføres. Fra 1. juli 2023 vil NLB bli lagt ned som egen organisasjon, og mandat, oppgaver og medarbeidere vil bli overført til Nasjonalbiblioteket. I beslutningen ligger det at tilbudet til målgruppen skal bestå og videreutvikles og at det ikke skal skje endringer i NLBs bemanning som følge av endringen.

I forbindelse med sammenslåingen vil navnet Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek forsvinne. Vi vil benytte anledningen til å lage et nytt navn på våre tjenester som i dag formidles via blant annet nlb.no og appen Lydhør.

Fra NLBs side ser vi dette som et naturlig skritt i den lange utviklingen fra blindedeforbundene startet et bibliotektilbud for mer enn 100 år siden, via statlig overtagelse av tilbudet i 1989 til at NLBs mandat og oppgaver nå blir en del av den

større virksomheten Nasjonalbiblioteket. Blant mye annet tror vi denne løsningen vil styrke oss når det gjelder å samarbeide med norske utgivere om å bedre den universelle utformingen av digitale utgivelser.

Oslo 15.3.2023

Øyvind Engh
Direktør

Øyvind Engh, direktør i
NLB. Foto: NLB

Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. NLBs samfunnsoppdrag er å bidra til at mennesker med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese trykt tekst, får samme tilgang til litteratur og bibliotek tjenester som befolkningen for øvrig.

NLB produserer og låner ut tilrettelagt litteratur som lydbok, e-bok og i punktskrift. Bibliotektilbudet omfatter allmenn litteratur for alle aldersgrupper og studielitteratur for studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler. NLB arbeider aktivt for å spre informasjon om tilbudet og rekruttere nye lånere. Gjennom sin virksomhet bidrar NLB til samfunnsmessig likestilling for en stor gruppe av landets innbyggere.

Fra 2003 har NLB administrert og utført utskriftstjeneste for døvblinde.

NLBs visjon

Et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon.

Strategiplan 2019–2024

Viktigste strategiske områder

- Utgivelser fra kommersielle aktører skal i større grad være universelt utformet.
- NLBs målgruppe skal få tilgang til en samling preget av kvalitet, allsidighet og aktualitet.
- NLBs lånere skal få kjennskap til og tilgang til samlingen på måter som er tilpasset deres behov.
- Flere i målgruppen skal få kjennskap til NLB, og flere skal bli lånere.

NLBs verdier

NLBs verdier er profesjonalitet, respekt og inkludering. Vi skal etterleve verdiene internt og i møte med omgivelsene.

Mål for NLB i tildelingsbrevet for 2022

Departementet har i Prop. 1 S (2021-2022) redegjort for overordnede mål for kulturpolitikken, samt utfordringer og satsingsområder for 2022.

Hovedmålet for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek i 2022 er å legge til rette for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotek tjenester. På grunnlag av de overordnede målene har departementet fastsatt delmål og styringsparametere for Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek i 2022.

Covid-19

Det kan se ut som om covid-19-pandemien også i 2022 vil kunne legge begrensninger på aktiviteten i idretten, frivilligheten og kulturlivet, blant annet med hensyn til hvor store publikumsgrupper som kan samles, og hvilke arrangementer som kan gjennomføres. Kulturpolitikken vil derfor stimulere til kunst, kulturaktivitet, idrett og frivillighet innenfor de smittevernreglene som gjelder til enhver tid. Regjeringen er opptatt av fortsatt å tilrettelegge for ulike tiltak for å bistå kultur-,

medie-, idrett- og frivillighetssektorene. Kulturdepartementets og underliggende virksomheters hovedoppgave framover blir å bidra til at vi har et levende og mangfoldig kulturliv mens pandemien pågår, men også når pandemien er over.

Likestilling og mangfold

Regjeringens overordnede mål er at kunst- og kulturlivet, mediene, frivilligheten og idretten skal inkludere og være tilgjengelige for alle, uavhengig av for eksempel kjønn, alder, etnisitet, religion, seksuell orientering, funksjonsevne og/eller kulturell, sosial og økonomisk bakgrunn og bosted. Kulturdepartementet forventer at hele sektoren bidrar til et langsiktig og systematisk arbeid for å nå et større mangfold av brukere og deltakere, av utøvere og av uttrykk og tilbud.

For å sikre relevans og representativitet skal virksomhetene arbeide aktivt for å nå ut til nye grupper med sitt tilbud. Virksomhetene må rekruttere fra hele befolkningen for å nå målet om å skape kunst- og kulturuttrykk av ypperste kvalitet som er tilgjengelig for alle. Det må rettes særlig oppmerksomhet mot å fremme likestilling mellom kjønnene samt å inkludere samfunnsgrupper som er underrepresentert. Kulturdepartementet legger til grunn at alle underliggende virksomheter bidrar til dette i 2022. I dette ligger det at virksomhetene skal vurdere sitt eget handlingsrom for å medvirke til at flere kan bli en del av disse arenaene i hele Norge. Kunst- og kulturlivet, mediene, frivilligheten og idretten må utvikle egne strategier for å medvirke til økt relevans og representativitet på sine områder.

Resultatmål 2022

1. Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om tilrettelagt litteratur i tilgjengelige formater. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

2. Tilvekst

NLB skal ha et aktuelt og bredt tilbud av god kvalitet. NLB skal utvikle samlingen gjennom

- å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi
- å utføre innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

3. Studenttjeneste

NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

4. Utvikling, samarbeid og pådriveransvar

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper. NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med tilrettelagt litteratur i tilgjengelige formater. Gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper. NLB

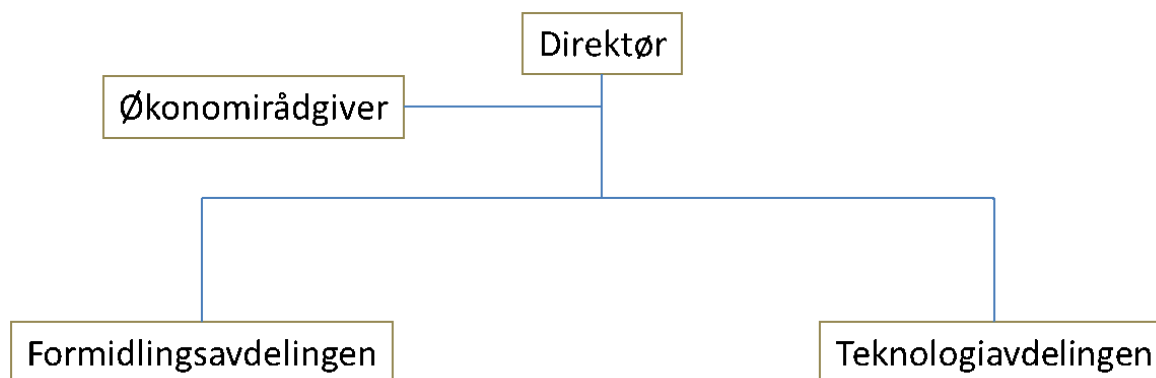
skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper.

Organisasjon og ledelse

NLB har to avdelinger, formidlingsavdelingen og teknologiavdelingen, med tre team i hver avdeling. I tillegg til ledergruppen som består av direktør og to avdelingsdirektører, er det månedlige møter i en utvidet ledergruppe bestående av ledergruppen, teamledere og økonomirådgiver.

Dette er en ny organisering som ble innført 1. september 2021. Målet med den nye organiseringen var å få en ledergruppe som er tilpasset at NLB har færre medarbeidere enn før.

Organisasjonskart for NLB

NLBs ledelse i 2022

- Direktør: Øyvind Engh
- Avdelingsdirektør formidlingsavdelingen: Jorunn Wold
- Avdelingsdirektør teknologiavdelingen: Arne Kyrkjebø

NLB er lokalisert i Oslo. Virksomheten har per 31.12.2022 totalt 39 ansatte fordelt på 37,84 årsverk.

Fagråd

NLBs fagråd er oppnevnt av Kultur- og likestillingsdepartementet for fire år av gangen. Fagrådet har en leder og seks faste medlemmer. To av fagrådets medlemmer er oppnevnt etter forslag fra Norges Blindforbund. Dysleksi Norge, Nasjonalbiblioteket, Universitets- og høgskolerådet og Bufdir har foreslått ett fagrådsmedlem hver. Hvert medlem har et personlig varamedlem.

Fagrådets formål

Fagrådets formål er å supplere kompetansen i NLB med brukerperspektiver og faglige perspektiver fra sentrale samarbeidspartnere. Fagrådet skal bidra til å sikre et bredt og godt beslutningsgrunnlag for ledelsen i NLB. Dette skal bidra til at NLB tilbyr

målgruppene et godt tilbud innenfor de rammene som blir gitt av Stortinget og departementet.

Fagrådet skal være et rådgivende organ for ledelsen i NLB og en arena for drøfting av strategiske og prinsipielle spørsmål om tilgang til litteratur for alle. Rådet skal bidra til god kontakt mellom brukerorganisasjonene, de profesjonelle samarbeidspartnerne og NLB.

Fagrådets sammensetning 2021–2024

Kultur- og likestillingsdepartementet har oppnevnt følgende medlemmer med varamedlemmer til fagrådet:

Leder

- Kjetil Knarlag

Etter forslag fra Norges Blindforbund:

- Karianne Havsberg, med varamedlem Sissel Sørensen Bye
- Terje André Olsen, med varamedlem Gunnar Haugsveen

Etter forslag fra Dysleksi Norge:

- Daniel Lie, med varamedlem Caroline Solem

Etter forslag fra Nasjonalbiblioteket:

- Hilde Ljødal, med varamedlem Svein Arne Tinnesand

Etter forslag fra Bufdir:

- Tone Alexandra Larsen, med varamedlem Anders Kristoffer Braav Eriksen

Etter forslag fra Universitets- og høyskolerådet:

- Frode Eika Sandnes, med varamedlem Anna Løken

Fagrådet har i 2022 avholdt fire møter. Rådet har vurdert og gitt uttalelser om saker som utredningen om sammenslåing av NLB og NB, forslag til ny boklov, universell utforming og tilgjengelighet i UH-sektoren, ny utlånsløsning i NLB, nytt navn til NLB og utviklingsprosjekter.

Volumtall

Tabell 1. Utvalgte volumtall

Volumtall	2020	2021	2022
Samlet utlån i NLB	1.163.405	1.283.351	1.353.008
Utlån av folkebiblioteklitteratur	1.060.950	1.157.271	1.214.409
Utlån av studielitteratur	102.455	126.080	138.599
Lånere i NLB totalt	98.227	113.351	129.574
Tilvekst innleste lydbøker, folkebiblioteklitteratur	679	821	805
Samlet tilvekst studielitteratur	2.088	1.121	1.478

Nøkkeltall

Tabell 2. Nøkkeltall fra årsregnskapet (tall i hele tusen)

Nøkkeltall fra årsregnskapet	2020	2021	2022
Antall ansatte	39	40	39
Antall årsverk	37,44	38,44	37,84
Antall utførte årsverk	36,42	36,53	37,48
Samlet tildeling post 01–99	60.264	62.849	63.572
Driftsutgifter	56.949	61.124	62.286
Utnyttelsesgrad post 01–29*	94,5 %	97,3 %	98 %
Lønnsandel av driftsutgifter*	50,4 %	49,3 %	49,7 %
Lønnsutgifter per årsverk*	789	824	826
Konsulentandel av driftsutgifter	7,7 %	8,6 %	9,6 %

* Utnyttelsesgrad, lønnsandel og lønnsutgifter per årsverk er beregnet i tråd med veiledningsnotat til årsrapport fra DFØ datert januar 2023. Sammenligningstall fra foregående år er oppdatert for å sikre et korrekt bilde av virksomheten.

NLBs regnskap føres etter kontantprinsippet.

Del III. Årets aktiviteter og resultater

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

NLB bidrar gjennom tilbudet av tilrettelagte bøker til at mennesker med funksjonsnedsettelser får delta i samfunnet på lik linje med andre. Antall lånere hos oss vokser hvert år, og ved utgangen av 2022 hadde vi 129.574 registrerte lånere. Vi jobber for å inkludere lånerne i aktiviteter initiert av andre i tillegg til våre egne tiltak. Sommerles og Skeivt kulturår er gode eksempler på dette.

Alle kan bli med på Sommerles

NLB har samarbeidet med Sommerles i flere år. I 2022 økte vi satsingen og utviklet kampanjefilmen «Alle kan bli med på Sommerles!» i samarbeid med danser, skuespiller og NLB-innleser Håkon Sigernes. I filmen danser Sigernes, barn og maskoter sommerlesdansen, en dans han har laget spesielt til prosjektet. Videoen ble spredt på YouTube og i andre sosiale medier.

Satsingen ble lagt merke til. Bibliotekene delte filmen, og oppfordringen om å inkludere lydboklesere ble mottatt. I Facebook-poster og avisartikler fra hele landet ble lydbøker framhevet i årets Sommerles-kampanje. Bildet viser Facebook-posten til Sør-Aurdal folkebibliotek. Kjente maskoter fra barnebøkene verden danser i bakgrunnen sammen med vår egen Maneno-drage.

Skeivt kulturår

I NLB jobber vi for å fremme inkludering og mangfold. I 2022 deltok vi i Skeivt kulturår, et initiativ fra Skeivt arkiv, Nasjonalmuseet og Nasjonalbiblioteket for å markere at det er 50 år siden homofili ble avkriminalisert.

Feiringen var en fin anledning til å formidle skeiv litteratur fra den rikholdige boksamlingen vår. Gjennom året ble det publisert fjorten temasaker med skeive boktips til ungdom og voksne. Sakene fikk en gjennomgående designprofil og ble spredt i våre kanaler.

To av temasakene fra Skeivt kulturår, «Skeive forbilder» og «Skeivt familieliv». Foto: Wikimedia COM Mons/Shutterstock.

Les deg Norge rundt

Parallelt med Sommerles-kampanjen ønsket vi å inspirere og motivere voksne lånerne til sommerlesing gjennom kampanjen «Les deg Norge rundt». Her utfordret vi lånerne til å dra på en litterær rundreise fra landsdel til landsdel. Gjennom seks temasaker på seks uker formidlet vi bøker fra samlingen som enten tematisk eller gjennom forfattertilhørighet knytter seg til den aktuelle landsdelen. Vi fikk vist fram et bredt utvalg litteratur og den geografiske representasjonen i boksamlingen, noe som er viktig for et bibliotek som dekker hele landet.

Boktips på Radio Z

NLB har i mange år anbefalt bøker på Radio Z, Norges Blindeforbunds nettradio. De siste årene har boktips fra NLB vært en fast programpost hver 14. dag. Radio Z finnes også som podkast. Vi legger vekt på å vise bredden i tilbudet og trekker fram fagbøker og skjønnlitteratur, samt kategorier som tidsskrifter, punktskrift og e-bøker. Vi får en del henvendelser fra folk som vil låne bøker vi har snakket om.

Nettsider, nyhetsbrev og sosiale medier

I 2022 lagde vi 142 formidlingssaker og 21 nyhetssaker til nettsidene. Vi sendte ut 12 nyhetsbrev og mange saker ble delt i sosiale medier.

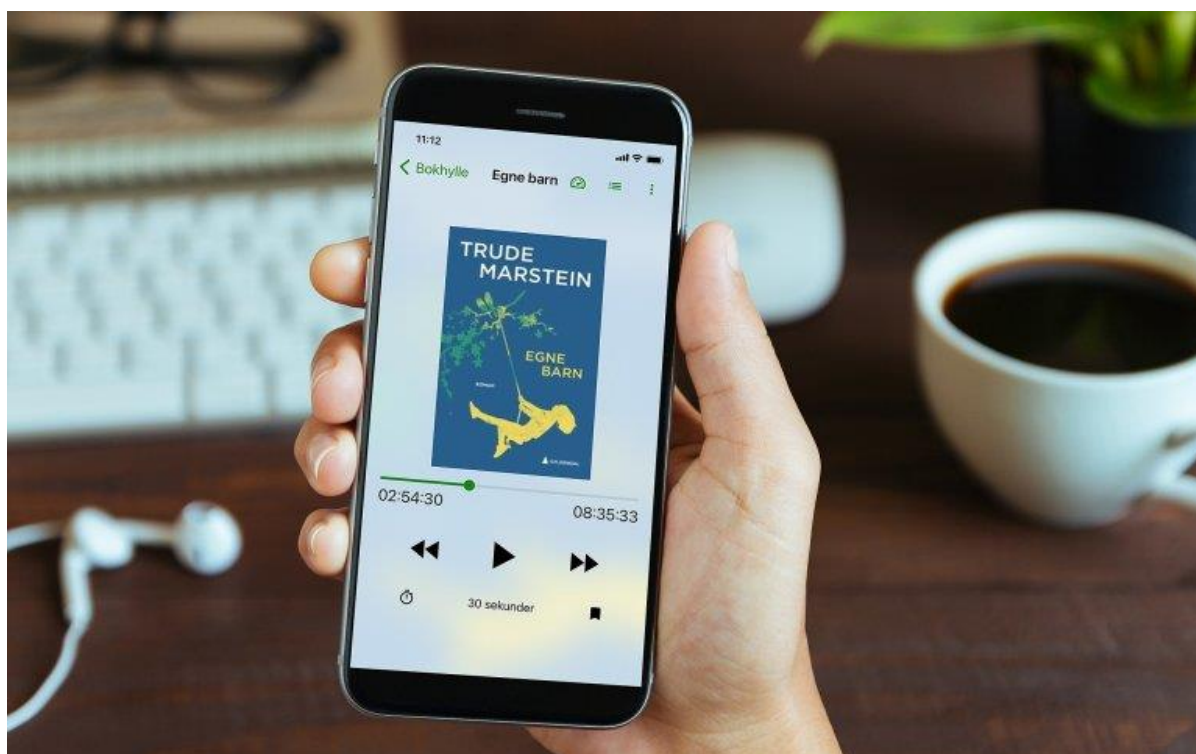
Hver uke publiserer vi bokanbefalinger for voksne, ungdom og barn på nlb.no. Alle ansatte i NLB omtaler bøker, og vi har nå over 1.000 slike anbefalinger. Fordi vi vet at lånerne liker disse anbefalingene, får de større synlighet i vår digitale formidling.

Oppgradering av digitale flater

I 2022 lanserte vi et mer mobiltilpasset design på nlb.no, blant annet med forenklet meny og større tekst. Søkefilteret har også fått flere valg.

Lydhør versjon 5.8 kom i oktober. Appen har fått en ny lydbokavspiller med store og tydelige knapper, noe mange har etterspurt. Lydhør er også oversatt til nynorsk.

Fase 1 av prosjektet som skal levere ny og bedre Min side, er fullført. En prototype foreligger, og mye kjernefunksjonalitet er på plass.

Den nye lydbokavspilleren i Lydhør har oversiktlig grensesnitt og store, tydelige knapper. Foto: NLB.

NLB har fått brukerpanel

I august begynte en tjenstedesigner hos oss. Hun har brukt høsten til å gjøre seg kjent med tilbudet og lånergruppene, og et brukerpanel med 45 personer er etablert. Lånere med dysleksi, ADHD, ulike synsnedsettelse og helt blinde er representert. Det er et ønske om å rekruttere flere ikke-digitale lånere framover.

Nytt navn

Det er besluttet at NLB skal endre navn på tjenestene. I 2022 fant vi fram til et navn vi mener vil fungere bra og som vi har sikret oss domene til. Det nye navnet blir lansert i 2024 med ny designprofil.

Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker

Målet med prosjektet er å kartlegge omfang og ressursbruk ved produksjon av tilrettelagt litteratur til de mange studentene i målgruppen som ikke har

produksjonsrett. De to millionene vi fikk over statsbudsjettet, er brukt til å produsere studielitteratur og til å videreutvikle produksjonslinjen for studielitteratur.

I 2022 deltok Høgskolen i Innlandet, Universitetet i Agder, Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole og Høgskolen Kristiania med til sammen 321 studenter.

I høst ble det klart at vi ikke får midler til å fortsette, og prosjektet ble avsluttet ved årets utgang. Det treårige prosjektet har gitt oss mulighet til å bygge ut samlingen av relevant studielitteratur og gjøre tilbudet bedre kjent. I 2023 er vi tilbake til situasjonen fra tidligere der kun studenter med produksjonsrett får produsert pensumlitteratur hos oss. Det var 53 aktive studenter i denne gruppen i 2022.

Utveksling av filer

Gjennomføringen av Marrakech-direktivet begynner å gi resultater. I år er 245 bøker fra svenske Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) innlemmet i vår samling og søkbare i våre utlånsløsninger. Vi tror rutinene vi har utviklet for feilretting og import av bøker fra MTM, kan gjenbrukes når vi skal importere andre bøker fra ABC (Accessible Books Consortium).

NLB utveksler filer med kommersielle forlag der dette er mulig. Mange forlag produserer nå lydutgave parallelt med andre utgaver. NLB har avtale om kjøp og salg av lydfiler med mer enn 20 forlag.

Tilveksten av de ulike medietypene i 2022

Innleste lydbøker – folkebiblioteklitteratur

Vi leste inn 381 bøker og 20 tidsskrifter i våre studioer. I tillegg er det kjøpt inn 388 titler fra forlag.

Lydbøker med talesyntese – studielitteratur

Det ble produsert 608 studie bøker med talesyntese, hvorav 16 med Biera talesyntese. Det er første gang vi produserer bøker med nordsamisk talesyntese.

E-bøker – folkebibliotek- og studielitteratur

Det ble produsert 1.612 e-bøker. Vi produserer e-bok av alle grunnlagsfiler bestilt fra underleverandører i India.

Punktskrift – folkebiblioteklitteratur

Samlet tilvekst for punktskrift er 664 titler, hvorav 87 bøker er lånerønsker. I tillegg produserte vi 78 spesialproduksjoner i kortskrift eller med åpen linjeavstand.

Effektivisering

Det har vært økt arbeidsmengde knyttet til innmelding av nye lånere. Vi har effektivisert skrankevakten for å frigjøre tid til andre arbeidsoppgaver.

Det er utarbeidet en metodikk for å effektivisere saksbehandling og rutiner knyttet til innmelding av nye lånere. Denne skal vi implementere i 2023.

Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2022

Resultatmål 1: Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om tilrettelagt litteratur i tilgjengelige formater. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

Styringsparametere:

- Andelen digitale utlån (strømming og nedlasting)
- Antall lånere
- Andel av anslått målgruppe NLB når med sitt tilbud
- Rekrutterings-, formidlings- og informasjonsvirksomhet overfor barn og unge
- Samarbeid med biblioteksektoren om formidlingsaktiviteter
- Brukertilfredshet

Utlån i NLB

Tabell 1.1. Utlån. Folkebibliotek- og studielitteratur

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Samlet utlån	1.163.405	1.283.351	1.353.008	69.657	5 %
Folkebibliotek- litteratur	1.060.950	1.157.271	1.214.409	57.138	5 %
Lydbøker	1.056.689	1.100.962	1.173.819	72.857	7 %
CD	406.647	387.072	331.246	-55.826	-14 %
Strømmet	62.166	68.789	70.299	1.510	2 %
Nedlastet	587.876	645.101	772.274	127.173	20 %
Punktskriftbøker	2.312	2.068	1.830	-238	-12 %
E-bøker	1.949	54.241	38.760	-15.481	-29 %
Studielitteratur	102.455	126.080	138.599	12.519	10 %
Lydbøker	93.998	100.267	108.399	8.132	8 %
CD	3.711	2.812	3.075	263	9 %
Strømmet	33.379	40.028	38.529	-1.499	-4 %
Nedlastet	56.908	57.427	66.795	9.368	16 %
E-bøker	8.433	25.797	30.194	4.397	17 %
Noter	24	16	6	-10	-63 %

Samlet utlån

Samlet utlån øker med 5 prosent i 2022. Utlån av folkebiblioteklitteratur øker med 5 prosent og studielitteratur med 10 prosent. Ved årets slutt er det 129.574 lånere registrert, og 77 prosent er aktive lånere. Aktive lånere er lånere som har lånt minst én bok i løpet av året.

Lydbøker

Innleste lydbøker står for 87 prosent av alle utlån. Dette er folkebiblioteklitteratur, både skjønnlitteratur og sakprosa.

Studiebøker på lyd er i all hovedsak talesyntesebøker. Det var i år 108.399 utlån, som utgjør 8 prosent av det totale utlånet.

Bøker i punktskrift

Det er en nedgang i punktskriftutlånet på 12 prosent. Punktskriftlånerne i NLB er få i antall, og små variasjoner i leseatferd slår ut på statistikken.

Tallene i tabell 1.1 er eksklusiv punktclubber og spesialproduksjoner. Vi sender ut ca. 100 hefter hver måned i punktclubbene og har i år sendt ut 87 spesialproduksjoner.

E-bøker

E-bøker som tilbud til alle lånere ble lansert i 2020 og utgjør nå 5 prosent av totalt utlån, mot 6 prosent i fjor. E-bøkene utgjør 22 prosent av utlånet av studielitteratur.

Utlån av e-bøker, folkebiblioteklitteratur går tilbake med 29 prosent, mens studielitteratur øker med 17 prosent. E-bøker starter automatisk opp med talesyntese i Lydhør, og vi vet at studenter er vant til å bruke dette. For folkebiblioteklånere kan talesyntese være uvant, og mange foretrekker innleste bøker. Det trengs mer informasjon om låneratferd for å kunne si noe sikkert om årsaken til nedgangen.

Digitale utlån

Flertallet låner bøkene sine selv på nlb.no eller direkte i appene Lydhør og Maneno. For lydbøker folkebiblioteklitteratur er 72 prosent digitale utlån. 28 prosent får tilsendt CD. For studielitteratur utgjør digitale utlån 98 prosent. De fleste folkebiblioteklånere laster ned bøkene, mens 37 prosent av studentene strømmer bøker.

Fjernlån

Tabell 1.2. Fjernlån. Folkebiblioteklitteratur

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Folkebiblioteklitteratur	378	403	411	8	2 %

Studielitteratur er i år tatt ut av tabellen og flyttet til tabell 2.3, Lydbøker, bibliotek i andre land. Fra 2022 låner vi ikke lenger inn bøker fra Myndigheten för tillgängliga medier. Bøkene blir lastet ned og innlemmet i vår egen boksamling og dermed tilgjengelig for alle lånere.

Lånere

Tabell 1.3. Antall lånere totalt

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Antall lånere totalt	98.227	113.351	129.574	16.233	14 %
Antall registrert via NLB	53.221	61.401	71.372	9.971	16 %
Antall registrert via KABB	136	158	180	22	14 %
Antall registrert via Statped	44.698	51.622	57.840	6.218	12 %

Jevn vekst i antall lånere

Ved utgangen av 2022 hadde vi totalt 129.574 lånere, en økning på 14 prosent fra året før. Flest lånere er registrert via NLB.

NLB er til for mennesker med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese visuell tekst, jf. åndsverkloven §§ 55, 56 og 56a. Størrelsen på målgruppen er vanskelig å fastslå.

- Mange diagnoser kan føre til vansker med å lese visuell tekst. Det er likevel funksjonsvariasjoner som gjør at ikke alle trenger NLBs tilbud.
- Digitale utgivelser blir i større grad universelt utformet i utgangspunktet. Dette påvirker størrelsen på NLBs målgruppe og gjør den mer dynamisk.

Med bakgrunn i dette ønsker vi ikke å anslå målgruppens størrelse, men holder samtidig fast ved følgende definisjon: En kombinasjon av funksjonsnedsettelse og vansker med å lese visuell tekst er nødvendig for få innvilget lånerett.

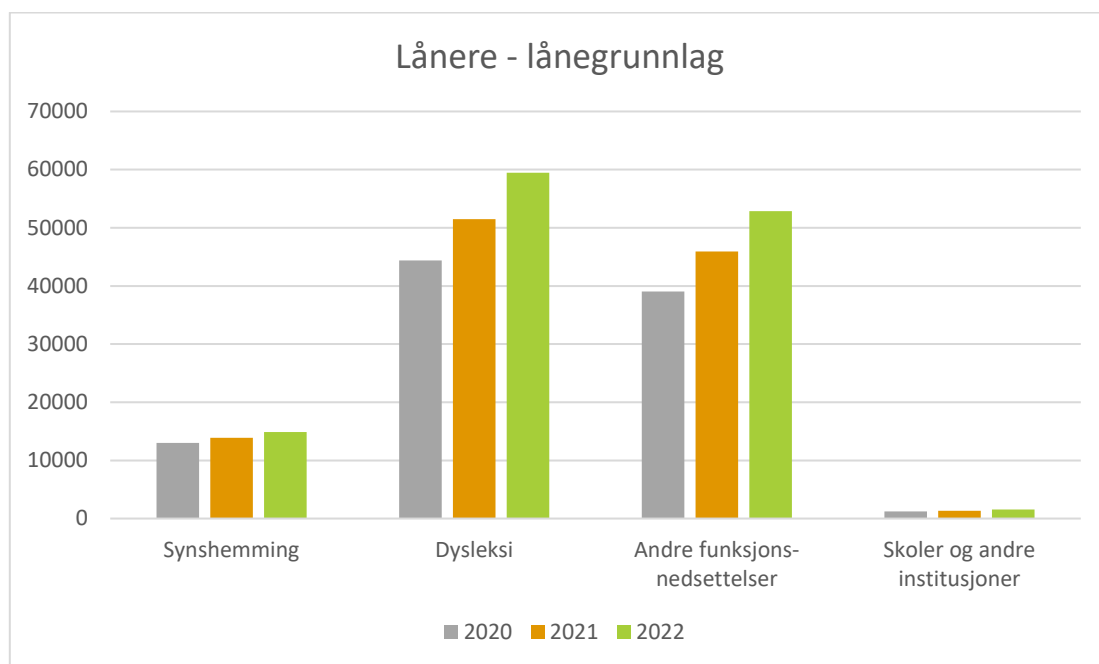
Lånersammensetning

Antall lånere øker i alle hovedkategorier fordelt på lånegrunnlag (se fig. 1.1). Det er nå 51.494 lånere med dysleksi, 45.919 lånere med andre funksjonsnedsettelser, 14.874 lånere med synshemming og 1544 skole- og institusjonslånere.

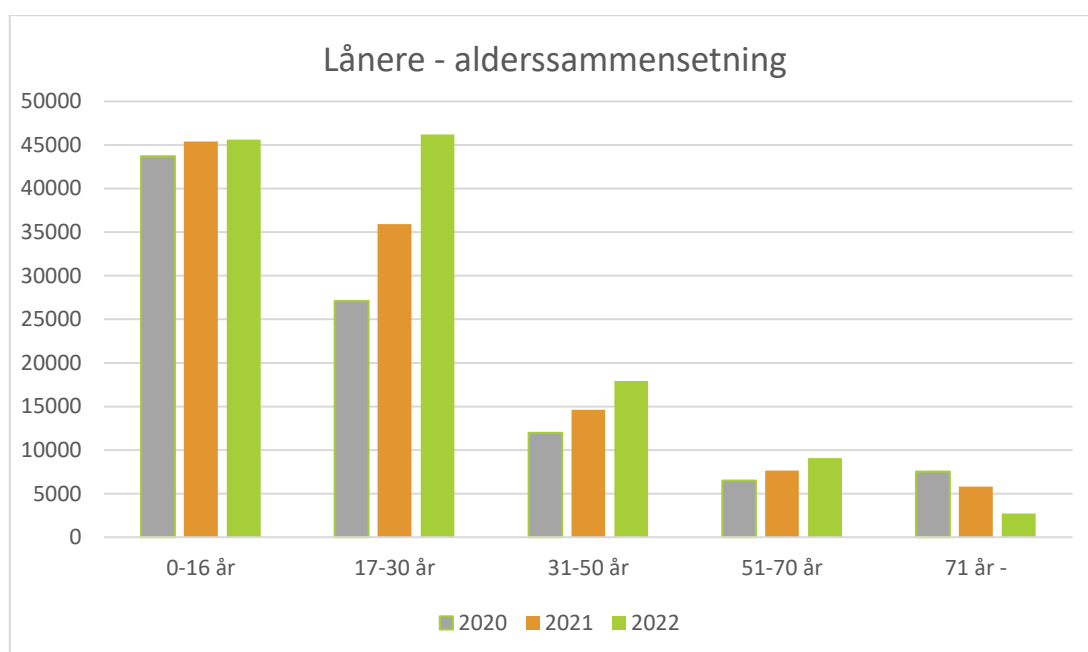
Andre funksjonsnedsettelser kan være

- kognitive utfordringer, som ADHD, autisme, demens og psykisk sykdom og/eller
- fysisk funksjonshemming, som lammelse, Parkinsons sykdom, kronisk utmattelsessyndrom (ME) og cerebral parese

Figur 1.1 Lånere fordelt på lånegrunnlag

Figur 1.2 Lånere fordelt på alder

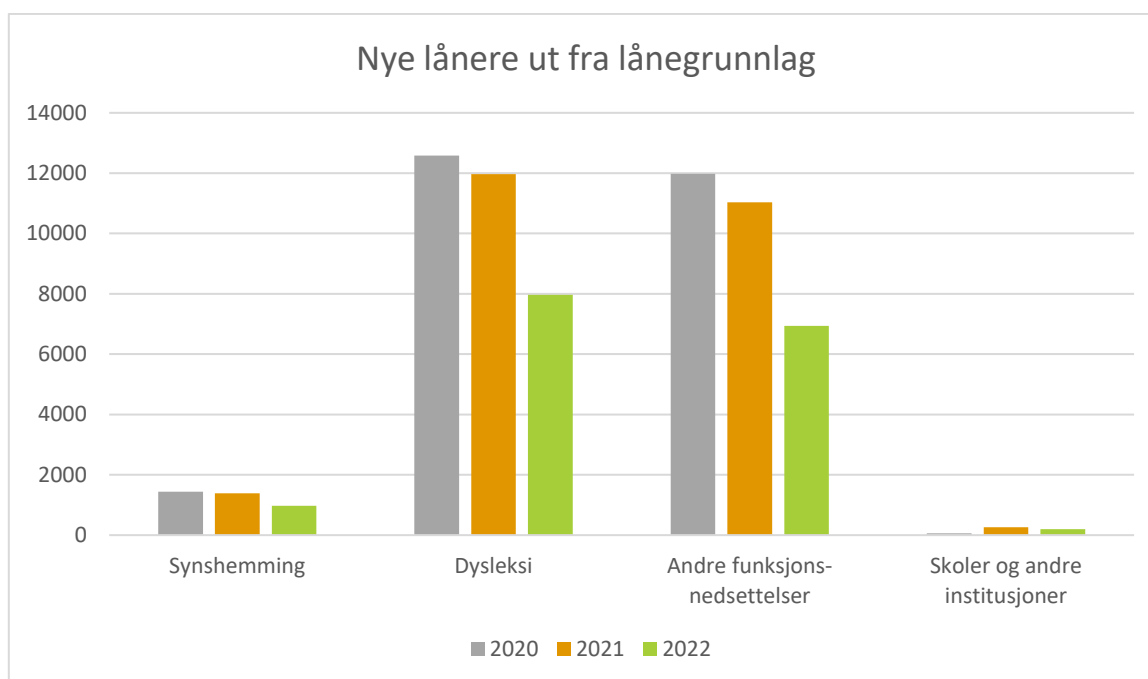
I år er for første gang lånere i alderen 17–30 år den største lånergruppen, med 46.226 personer, tett fulgt av aldersgruppen 0–16 år med 45.615 personer (se fig. 1.2). Lånere 31–50 år utgjør nå 17.914, og lånere 51–70 år 9.061. Lånere 71 år– er den eneste gruppen som går noe tilbake og utgjør 2.735 personer i 2022.

Økningen i unge voksne lånere må ses i sammenheng med prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. Det har de siste årene også vært en omfattende rekruttering av lånere i skolealder som blir eldre og starter å studere.

Tabell 1.4. Antall nye lånere totalt

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Antall nye innmeldinger	26.164	24.627	16.552	-8.075	-33 %
Nye via NLB	9.348	9.773	9.971	198	2 %
Nye via KABB	27	24	22	-2	-8 %
Nye via Statped	16.776	14.816	6.218	-8.598	-58 %

NLB fikk 9.971 nye lånere i 2022. En markant nedgang i innmeldinger via Statped gir store utslag i samlede nye innmeldinger. Statped fikk ny organisering i 2022 og tilrettelegger nå læremidler og læringsressurser primært for blinde og sterkt svaksynte barn, som utgjør en liten gruppe mennesker. Framover kan vi ikke forvente å rekruttere like mange barn og unge gjennom Statped skolelydbok som vi har gjort de seneste årene.

Figur 1.3 Antall nye lånere fordelt på lånegrunnlag

NLB rekrutterer fremdeles flest lånere med dysleksi. Det er også et stort tilfang av lånere i gruppen Andre funksjonsnedsettelse, der en stor undergruppe har ADHD.

Rekrutteringsvirksomhet overfor barn og unge

Vi gjennomførte flere tiltak i 2022 for å nå ut til barn og unge i målgruppen. Vi satset på å utvikle eget kampanjemateriell til Sommerles som kan gjenbrukes flere år, og vi samarbeider med Dysleksivennlig skole.

Vi hadde stand på SpillExpo, Norges største spillmesse, som tiltrekker seg 20.000 spillinteresserte. I tillegg hadde vi stand på konferanser for pedagoger og andre ressurspersoner rundt barn, slik som SPOT-konferansen til Statped og Perspektivkonferansen til Dysleksi Norge.

Samarbeid med biblioteksektoren om formidlingsaktiviteter

Informasjon rettet mot barn og unge

Samarbeid med Sommerles

NLB har de siste årene samarbeidet med Sommerles – folkebibliotekenes årlige digitale lesekampanje for barn fra 1. til 7. klasse. I 2022 deltok 162.000 barn.

I år trappet NLB opp satsingen med videoproduksjon og omfattende markedsføring. Vi ville engasjere barn, foreldre og bibliotekansatte med budskapet om at alle kan bli med på Sommerles – uansett om du leser med øyne, ører eller fingre. Det ga gode resultater:

- 209.400 kapitтелavspillinger av vår innleste sommerlesfortelling, som er 20.000 flere enn fjoråret
- 20.600 visninger av kampanjefilmen på YouTube
- Mange klikk fra annonser til kampanjesiden www.nlb.no/sommerles, med 8.400 sidevisninger
- Boktips og temasaker om Sommerles i NLBs kanaler, som ble mye lest
- NLB nevnt i 26 medieoppslag

For å markedsføre satsingen sendte vi ut et nyhetsbrev på e-post til 568 folkebibliotek med filialer: «Barn med dysleksi og andre lesevansker vil også være med på Sommerles». Her oppfordret vi bibliotekene til å dele videoen, henge opp vår Sommerles-plakat i biblioteket og spre info om tilbudet i sine kanaler og i møte med barn og foreldre i målgruppen. Vi sendte en lignende henvendelse til grunnskoler.

2022 var året da vi nådde bredere ut og fikk etablert et tydelig budskap vi kan gjenta og videreutvikle i årene som kommer.

Samarbeid med Foreningen !les

Foreningen !les og NLB har samarbeidet i mange år. Som vanlig produserte vi lydfiler til kampanjesidene og tilrettelagte antologier til leseaksjoner for elever i grunnskolen. I 2022 deltok til sammen 8.250 skoleklasser i Bokslukerprisen og tXt-aksjonen.

I år har vi også deltatt på lærerseminarer i tilknytning til aksjonene for å nå bredere ut med informasjon.

Leser søker bok

Vi vurderer alle bøker som får støtte av Leser søker bok. De som egner seg for produksjon som lydbok, e-bok eller punktskriftbok, blir innlemmet i samlingen vår.

Norsk barnebokinstitutt

NLB har vært involvert i prosjektet *Bok til alle. Fysisk og digitalt*, der temaet var litteraturformidling til barn med nedsatt funksjonsevne. Prosjektet ble avsluttet i 2022.

Nasjonal bibliotekstrategi

Oppfølging av *Rom for demokrati og dannelse, nasjonal bibliotekstrategi (2020–2023)* er integrert i NLBs virksomhetsplan for 2022 og fulgt opp gjennom ulike aktiviteter i løpet av året.

Samarbeid med fylkesbibliotekene

NLB har i 2022 deltatt på fem nettmøter i regi av ulike fylkesbibliotek med 25–35 deltakere per møte. De fleste møtene var en del av *Digitalt påfyll*, månedlige digitale møter arrangert av fylkesbiblioteket. Varighet per innlegg er 45 minutter med anledning til å stille spørsmål. Tema på møtene:

- Hvordan kan bibliotekene bruke NLB?
- Hvordan inkluderer du barn med lesevansker i Sommerles?
- Funksjoner og praktisk bruk av Maneno

Samarbeid med Formidlingskompetanse i folkebibliotek

NLB samarbeider med *Formidlingskompetanse i folkebibliotek*, et prosjekt der ti fylkesbibliotek tar et felles kompetanseløft for folkebibliotek. Prosjektet blir støttet av Nasjonalbiblioteket, avdeling for bibliotekutvikling.

I 2022 har vi startet å utvikle nettkurset «NLB i verktøykassa» for å gi bibliotekansatte bedre kunnskap om lånere med leseutfordringer og deres behov. Vi vil starte produksjon av videomateriale til kurset så snart ny designprofil foreligger.

Brukertilfredshet

Det er et mål for NLB at våre produkter og tjenester skal være brukervennlige for alle våre lånergrupper. I 2022 etablerte vi et brukerpanel som ved utgangen av året bestod av 45 personer. Dette er personer med dysleksi, ADHD, synsnedsettelse og helt blinde. Det er ønske om å rekruttere flere ikke-digitale lånere framover.

Brukerpanelet skal spille en aktiv rolle og bidra til at vi utvikler gode brukeropplevelser og helhetlige tjenester både i digitale og fysiske flater.

Resultatmål 2: Tilvekst

NLB skal ha et aktuelt og bredt tilbud av god kvalitet. NLB skal utvikle samlingen gjennom

- å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi
- å utføre innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming, og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

Styringsparametere:

- Bestand av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur fordelt på lydbokformat og punktskrift
- Produksjon, innkjøp og innlån av folkebiblioteklitteratur
- Produksjon av studielitteratur
- Punktskriftproduksjon – leveringstid
- Omfang av internasjonalt lånesamarbeid

Bestand

Tabell 2.1. Bestand. Folkebiblioteklitteratur

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Samlet bestand folkebiblioteklitteratur	25.573	30.811	33.090	2.279	7 %
Lydbøker	18.745	19.785	20.582	797	4 %
Voksen	13.548	14.338	14.876	538	4 %
Barn og ungdom	5.197	5.447	5.694	247	5 %
Punktskriftbøker	6.680	7.625	8.199	574	8 %
Voksen	3.276	4.003	4.443	440	11 %
Barn og ungdom	3.404	3.622	3.756	134	4 %
E-bøker	148	3.401	4.309	908	27 %
Voksen	98	1.986	2.577	591	30 %
Barn og ungdom	50	1.415	1.732	317	22 %

Som tabell 2.1 viser, øker den samlede bestanden av folkebiblioteklitteratur med 7 prosent i 2022. Det er fortsatt e-bøker som vokser mest, etter at vi lanserte det nye e-bokformatet i 2021. Vi produserer nå e-bøker av alle bøker der det foreligger en tilrettelagt grunnlagsfil.

Tabell 2.2. Bestand. Studielitteratur

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Samlet bestand studielitteratur	10.117	11.327	12.805	1.478	13 %
Lydbøker	5.768	6.297	7.065	768	12 %
E-bøker	3.153	3.820	4.524	704	18 %
Noter	1.196	1.210	1.216	6	1 %

Som tabell 2.2 viser, vokser samlet bestand av studielitteratur med 13 prosent i 2021.

Tilvekst av folkebibliotek- og studielitteratur

Tabell 2.3. Samlet tilvekst. Folkebibliotek- og studielitteratur

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst	2.780	6.459	4.206	-2.253	-35 %
Samlet tilvekst lydbøker	1.460	1.599	1.820	221	14 %
Egenproduserte lydbøker og tidsskrifter, innlest og talesyntese	1.197	1.117	1.297	180	16 %
Lydbøker, innkjøpt	261	472	388	-84	-18 %
Lydbøker, bibliotek i andre land	2	10	245	235	2350 %
Samlet tilvekst punktskriftbøker, tidsskrifter, punktclubber og noter	554	1.036	664	-372	-36 %
Noter i punktskrift	22	14	6	-8	-57 %
Samlet tilvekst e-bøker	766	3.824	1.612	-2.212	-58 %

Tabell 2.3 viser en tilvekst av lydbøker på 14 prosent. I tillegg produserte vi tre aviser med daglig utgivelse i 2022.

Den store nedgangen i samlet tilvekst har to årsaker. For det første ble det i 2021 produsert uvanlig mange punktskriftbøker, mens vi i 2022 er tilbake på normalt nivå. For det andre konverterte vi 2.371 bøker fra samlingen til e-bokformatet i 2021. I år har vi en ordinær e-bokproduksjon.

I 2022 begynte vi å laste ned bøker fra Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) og innlemme dem i samlingen vår. Dette gjelder både folkebibliotekbøker og studie bøker. Antall bøker er oppgitt under Lydbøker – bibliotek i andre land.

Tilvekst folkebiblioteklitteratur

Tabell 2.4. Folkebiblioteklitteratur. Tilvekst lydbøker og tidsskrifter

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst lydbøker og tidsskrifter	917	1.062	1.052	-10	-1 %
Innlest	418	349	401	52	15 %
Lydbøker	397	333	381	48	14 %
Tidsskrifter	21	16	20	4	25 %
Talesyntese	236	241	247	6	2 %
Lydbøker	7	28	12	-16	-57 %
Tidsskrifter	229	213	235	22	10 %
Innkjøpte lydbøker	261	472	388	-84	-18 %
Lydbøker, bibliotek i andre land	2	0	16	16	

Innleste lydbøker

Lydbøker innlest i våre studioer er levert i tråd med måltallet for innlesing. Vi endte litt over måltallet, som i 2022 var på 370 folkebibliotekbøker. Det er i tillegg kjøpt inn 388 titler fra forlag.

NLB har behov for ulike typer fortellerstemmer. I år fikk vi blant annet behov for innlesere som kan lese samisk litteratur. Det er gjennomført en rekke rekrutteringsprosesser, og vi har fullført opplæring med og godkjent 14 nye innlesere.

Tabell 2.5. Folkebiblioteklitteratur. Tilvekst lydbøker og e-bøker fordelt på barn/ungdom og voksen

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Innleste lydbøker voksen	290	243	269	26	11 %
Innleste lydbøker barn og ungdom	107	90	112	22	24 %
Innleste tidsskrifter voksen	21	16	20	4	25 %
Tidsskrifter med talesyntese voksen	229	213	235	22	10 %
E-bøker voksen	98	1.887	591	-1.296	-69 %
E-bøker barn og ungdom	50	1.367	317	-1.050	-77 %
Innkjøpte lydbøker voksen	174	321	257	-64	-20 %
Innkjøpte lydbøker barn og ungdom	87	151	131	-20	-13 %
Lydbøker, bibliotek i andre land, barn og ungdom	2	0	102		
Lydbøker, bibliotek i andre land, voksen	0	0	33		

Tabellen viser en normalisert produksjon av e-bøker etter konverteringen av eldre titler i 2021. Lydbøker, bibliotek i andre land er hovedsakelig bøker fra MTM. Disse ble tidligere lånt ut på CD etter forespørsel fra lånere, men er fra 2022 innlemmet i vår samling og tilgjengelig for alle lånere.

Tabell 2.6. Folkebiblioteklitteratur. Tilvekst punktskriftbøker fordelt på barn/ungdom og voksen

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst punktskriftbøker, tidsskrifter, punktklubber og noter	554	1.036	664	-372	-36 %
Punktskriftbøker	447	945	574	-371	-39 %
Voksen	285	727	440	-287	-39 %
Barn og ungdom	162	218	134	-84	-39 %
Tidsskrifter voksen	13	5	0	-5	-100 %
Punktklubber	72	72	84	12	17 %
Voksen	48	48	48	0	0 %
Barn og ungdom	24	24	36	12	50 %
Noter	22	14	6	-8	-57 %

Normal punktskriftproduksjon

Vi er tilbake til normalen etter en uvanlig høy produksjon av punktskrift i 2021. De 664 produksjonene inkluderer punktklubber og noter. 87 av titlene er produsert på forespørsel fra lånere.

På grunn av utfordringer med tidsskriftleverandører produserte vi ikke noen tidsskrifter i punktskrift i fjor. To nye tidsskrifter ligger nå klare og vil bli tilbudt i 2023, Samtiden og Magasinet Psykisk helse.

De fleste punktskriftbøkene har kort produksjons- og leveringstid. Unntaket er bøker som krever ekstra tilrettelegging.

Kortskrift og andre spesialproduksjoner

Våre standard punktskriftbøker er fullskrift. Lånere som ønsker det, får bøker produsert med kortskrift. Vi produserte 55 bøker med kortskrift i 2022, de fleste på nivå to. I tillegg kommer 23 spesialproduksjoner, hovedsakelig til nye voksne punktskriftlesere.

Noter

I DAISY Music Braille-prosjektet samarbeider NLB med andre aktører internasjonalt for å finne fram til effektive produksjonsmetoder for musikknoter i punktskrift. I 2022 har vi jobbet med å utvikle rutiner for hvordan vi kan håndtere dette innad i NLB, både når det gjelder bestilling av noter og utskrift hos vårt trykkeri.

Punktklubber

Punktklubbene er beregnet på barn og voksne som vil øve opp eller vedlikeholde leseferdigheter i punktskrift. Vi sender hver måned ut ett hefte i hver klubb.

Barn

Voksen

Punktklubben 1. klasse

Novelleklubben

Punktklubben 2.–3. klasse

Diktklubben

Punktklubben 4.–5. klasse

Matklubben

Punktklubben 6.–7. klasse

Livsstilklubben

Punktklubbene har nokså stabile medlemstall. Hver måned produserer vi og sender ut ca. 100 hefter til lesetrening. Tallet inkluderer varianten åpen linjeavstand.

⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨⠠⠠⠨

Punktskrift blir også kalt braille etter oppfinneren Louis Braille. Skriftsystemet for blinde og svaksynte blir lest med fingrene, enten på papir eller elektronisk med skjermleser og lese-list. NLB leverer punktskriftbøker i flere varianter:

- fullskrift
- kortskrift nivå 1, 2 og 3 med forkortning
- åpen linjeavstand for lesetrening

Tilvekst studielitteratur

Tabell 2.7. Studielitteratur. Tilvekst lydbøker, e-bøker og punktskrift

	2020	2021	2022	Endring 2021–2022	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst studielitteratur	2.088	1.121	1.478	357	32 %
Lydbøker	543	527	649	122	23 %
Innleste lydbøker	9	16	41	25	156 %
Talesyntese	534	511	608	97	19 %
E-bøker	1.533	570	704	134	24 %
Punktskrift, noter	12	14	6	-8	-57 %
Lydbøker, bibliotek i andre land	0	10	110	100	1000 %

Vi forventet en høyere produksjon av studie bøker også i 2022 i forbindelse med prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. Tabellen viser en økning i samlet tilvekst på 32 prosent.

Universitetet i Agder og Høgskolen i Innlandet deltok allerede i prosjektet. Dette er to læresteder med mye overlappende fag og pensum. Da vi skulle rekruttere flere deltakere, lette vi derfor etter studiesteder med en annen profil og andre fagområder slik at vi kunne produsere flere typer pensumlitteratur.

Høgskolen Kristiania har et annet studietilbud og en annen studentpopulasjon og var av den grunn en god kandidat når målet var å utvide tilbudet av studielitteratur. Det samme gjelder Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole. I 2022 produserte vi 29 studie bøker på samisk. Noen av bøkene er innlest i studio hos oss. Andre er produsert med samisk talesyntese og som e-bok.

Internasjonalt lånesamarbeid

Flere lånerne ønsker å låne tilrettelagte bøker fra det internasjonale nettbiblioteket Bookshare. I 2022 hjalp vi 178 lånerne med attestasjon for lånerett. 91 fikk fornyet sitt medlemskap. Bookshare inneholder flest fagboktitler, så det er rimelig å anta at flesteparten av disse lånerne er studenter.

Tidligere lånte NLB inn tilrettelagte bøker fra Myndigheten för tillgängliga medier. Fra 2022 har vi utviklet nye rutiner som gjør at vi kan importere disse bøkene til NLBs samling og låne dem ut direkte. I 2022 importerte vi 245 bøker fra MTM.

Resultatmål 3: Studenttjeneste

NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

Styringsparametere:

- Leveringstid for studielitteratur
- Tilpasning av tjenestetilbudet

Leveringstid for studielitteratur

Som vist i tabell 2.7 var det en solid tilvekst av studielitteratur i 2022 med 357 flere bøker enn året før. Vi produserer nye titler både som talesyntesebok og e-bok. Kun de bøkene som ikke egner seg for talesyntese, blir lest inn.

Vi har produsert noter i punktskrift for studenter som trenger dette. I 2022 har vi ikke lastet ned eller opp noen bøker via ABC (Accessible Books Consortium). Derimot har vi innlemmet 110 studie bøker fra Myndigheten för tillgängliga medier i samlingen vår. Av disse ble 51 bestilt til prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*, mens 59 var ordinære bestillinger.

Alle bøker bestilt av studenter med produksjonsrett, er levert som avtalt. I tillegg er det levert bøker bestilt til prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*. Leveringstid for bøker varierer noe ut fra bøkens kompleksitet.

Tilpasning av tjenestetilbudet

Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker

Prosjektet ble videreført i 2022. Vi fortsatte samarbeidet med Høgskolen i Innlandet og Universitetet i Agder. I tillegg deltok Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole og Høgskolen Kristiania.

321 studenter deltok i år, 61 fra Høgskolen i Innlandet, 49 fra Universitetet i Agder, 208 fra Høgskolen Kristiania og 3 fra Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole.

NLB kjørte en studentkampanje i sosiale medier for å rekruttere studenter til prosjektet. Vi tok i bruk Facebook, Instagram og Snapchat samtidig som studiestedene delte informasjon i sine kanaler. Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole valgte å promotere prosjektet selv, ettersom videoannonsen kun var tilgjengelig på norsk.

Utlånet av studielitteratur økte med 10 prosent i 2022. Det er grunn til å tro at informasjonskampanjen knyttet til prosjektet nådde flere enn de studentene som hadde meldt seg til selve prosjektet.

I 2022 tok vi i bruk samisk talesyntese i tillegg til innlesing av samisk pensumlitteratur. Biera talesyntese er utviklet i et samarbeid mellom Sametinget og Acapela. NLB har kjøpt en lisens og betaler en sum basert på antall ferdigproduserte titler.

Prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker* har gitt oss bedre kunnskap om behovene hos den store gruppen studenter som er lånere hos oss, men som ikke har produksjonsrett. NLB håpte på en videre satsing på denne lånergruppen og ønsket at produksjon av pensum til disse lånerne skulle bli en fast post på statsbudsjettet. De kraftige innstramningene i statsbudsjettet for 2023 satte en stopper for det. Sluttdato for mottak av bokbestillinger ble satt til 1. november, og prosjektet er nå avsluttet.

Lånere og utlån

I 2022 var det 53 aktive studenter med produksjonsrett, en nedgang på 5 fra året før. I tillegg ble det registrert 1.637 lånere med dysleksi og andre funksjonsnedsettelse, en økning på 289 fra fjoråret.

Det kan være vanskelig å si eksakt hvor mange studenter NLB betjener, fordi alle lånere kan låne studielitteratur. Vi har også eksisterende lånere som begynner å studere uten å endre lånerstatus til student.

98 prosent av utlånet av studielitteratur er digitale utlån. De resterende 2 prosent får tilsendt CD.

Resultatmål 4: Utvikling, samarbeid og pådriveransvar

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper. NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med litteratur i tilgjengelige formater. Gjennom nasjonalt og internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper. NLB skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper.

Styringsparametere:

- Utviklingstiltak knyttet til produksjon, distribusjon og formidling
- Endring i tilbud og tjenester
- Samarbeid med andre produsenter av tilrettelagt litteratur
- Samarbeid med relevante organisasjoner og aktører i bokbransjen
- Plan for distribusjonsløsninger
- Tilpasning av NLBs virksomhet til ny forskrift til åndsverkloven, jf. kap. 1 romertall II som gjennomfører Marrakech-traktaten og Marrakech-direktivet i norsk rett, og III om behandling av personopplysninger

NLB samarbeider med nasjonale og internasjonale aktører om å utvikle gode løsninger for vår målgruppe, i tråd med tildelingsbrevet. Her følger beskrivelse av utviklingsaktiviteter, pådriveransvar og samarbeidspartnere i 2022.

Utviklingstiltak knyttet til formidling

Nytt navn på NLB

I slutten av 2021 besluttet vi å endre navn på organisasjonen og tjenestene våre. Beslutningen bygger på hensyn til målgruppen som har blitt tydeligere over tid, endringer i anerkjente begrepskonvensjoner og omfanget av vårt tilbud.

Vi brukte store deler av 2022 på å finne fram til vårt nye navn. Dette gjorde vi i samarbeid med kommunikasjonsbyrået Nucleus. Underveis har vi fått viktige innspill både fra Språkrådet og fra kontaktpersoner i Dysleksi Norge og Blindeforbundet. Prosessen ble også påvirket av at vi utredet sammenslåing med Nasjonalbiblioteket. Det nye navnet er planlagt lansert i 2024 med ny designprofil i alle brukerflater og kontaktpunkter.

NLB har fått brukerpanel

Tjenestededesign handler om å skape gode brukeropplevelser og designe helhetlige tjenester på tvers av digitale flater og fysiske berøringspunkter. Tjenestededesign-prosjektet som NLB gjennomførte i 2021, synliggjorde at vi trenger mer kompetanse på området. I august 2022 begynte en tjenestededesigner i full stilling hos oss.

Tjenestededesigneren har brukt høsten til å sette seg inn i NLBs produkter og lånernes behov. Hun har knyttet kontakter og bygget nettverk i organisasjoner NLB samarbeider mye med. Et brukerpanel er nå etablert og består av 45 personer ved årets utgang. Det er også utviklet malverk til prosess og brukertesting. Dette ble testet internt i desember som en forberedelse til brukertesting av nye Min side i 2023.

Vårt eget Sommerles-prosjekt

I 2022 økte vi satsingen på Sommerles og etablerte vårt eget Sommerles-prosjekt i samarbeid med kommunikasjonsbyrået Nucleus. Vi utviklet en kampanjevideo og satset på utstrakt markedsføring. Håkon Sigernes, NLB-innleser, skuespiller og danser, fikk en sentral plass i kampanjen. Video ble spilt inn sammen med dansende barn og maskoter og lagt på YouTube. Den ble spredt i våre kanaler, lagt på sommerles.no og delt med folkebibliotekene.

Videoen skapte mye engasjement. Mange fikk med seg at det i 2022 var en satsing på lydbøker og inkludering.

Leseutfordring: Norge rundt

Parallelt med Sommerles-kampanjen ønsket vi å motivere voksne lånere til sommerlesing i 2022. Utfordringen var å dra på en litterær reise Norge rundt og lese én bok fra hver landsdel. Deltakerne var med i trekningen av en premie. Gjennom seks uker publiserte vi temasaker knyttet til de ulike landsdelene. Hver temasak inneholdt rundt ti bøker med tilknytning til landsdelen, i handling eller gjennom forfatterens tilhørighet.

Leseutfordringen ga oss mulighet til å formidle et bredt utvalg av litteratur, både ulike sjangre og eldre/nyere utgivelser, i tillegg til at vi fikk vist fram geografisk representasjon i boksamlingen.

NLB har god geografisk variasjon i boksamlingen, noe vi fikk vist fram i sommerens leseutfordring landet rundt. Foto: NLB

Skeivt kulturår

I NLB ønsker vi å bidra til mer mangfold i samfunnet, også når vi utformer og formidler boksamlingen vår. I 2022 var det 50 år siden homofili ble avkriminalisert i Norge, og NLB deltok i feiringen av *Skeivt kulturår* med å formidle skeiv litteratur.

Innholdsredaksjonen gjorde en grundig kartlegging av relevante bøker i samlingen. Resultatet ble 14 temasaker med skeive boktips for ungdom og voksne gjennom året, delt på nlb.no, Facebook og Instagram med en gjennomgående designprofil.

Skeivt kulturår er et initiativ fra Skeivt arkiv, Nasjonalmuseet og Nasjonalbiblioteket.

Lesersørviss

NLB bruker Lesersørviss som metodikk i arbeid med litteraturformidling. I ukentlige møter snakker bibliotekteamet om bøker, appellfaktorer ved hver bok og hvilke bøker som kan ha lignende appellfaktorer og være «readalikes». Vi erfarer at vi må ha et aktivt forhold til litteratur, lesing og vurdering for å kunne formidle bøker godt i direkte kontakt med lånerne. Til dette arbeidet bruker vi det digitale verktøyet Forrigebok.no. Relasjoner mellom bøker blir registrert så dataene kan bli brukt i vår digitale formidling. Vi har nå registrert 1.800 slike relasjoner.

Vi jobber for å fange opp litteratur som kan skape gjenkjennelse eller er spesielt relevant for våre lånergrupper. Det kan være både fag- og skjønnlitteratur der det å leve med funksjonsnedsettelse er tema. Oversikt over disse bøkene brukes også i vår digitale formidling ved at de har større synlighet under "Anbefalt for deg".

Gjennomføring av Marrakech-direktivet

Forskrift til åndsverkloven, som trådte i kraft 1. september 2021, stiller krav om at man skal

- sikre at det kun er målgruppen som får tilgang til tilrettelagt litteratur
- slette personopplysninger for lånerne som har vært inaktive de tre siste årene

For å sikre at kun målgruppen har tilgang til tilrettelagt litteratur, har vi justert rutiner ved innmelding, egenerklæring, dokumentasjon og stikkprøver. Vi har også lagt en plan for sletting av inaktive lånerne. Vi venter på avklaring fra departementet på om vi kan beholde anonymisert utlåns historikk til bruk i målrettet litteraturformidling.

NLBs lånerne har forventninger om bedre tilgang til litteratur fra andre land knyttet til gjennomføringen av Marrakech-direktivet. Det er en utfordring å importere bøkene til vårt system, fordi de ofte ikke blir valide. Å finne og rette opp feil er ressurskrevende. I 2022 utarbeidet og implementerte vi rutiner for import og feilretting, og 245 bøker fra Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) ble innlemmet i samlingen. Deler av metodikken kan trolig gjenbrukes ved import av bøker fra andre bibliotek via ABC (Accessible Books Consortium).

Ny språklov

Den nye språkloven trådte i kraft 1. januar 2022 og stiller krav til bruk av klarspråk og begge målformer i informasjon fra det offentlige. Følgende tiltak er gjennomført for å oppfylle kravene i loven:

- *Slik skriver vi i NLB, retningslinjer for klarspråk* er utarbeidet og presentert.
- Klarspråkkurs og nynorsk kurs for ansatte er gjennomført.
- Hver fjerde sak fra nettrekksjonen er nå skrevet på nynorsk.
- Lydhør er oversatt til nynorsk.

I tillegg har vi gått gjennom nettskjemaer, foretatt revideringer og sørget for at all tekst er oversatt til nynorsk. De nye skjemaene blir implementert i 2023.

Stand på konferanser

Som en del av informasjonsarbeidet har vi deltatt som utstiller og foredragsholder ved flere anledninger i 2022:

- SPOT, Statped's årlige konferanse om teknologi og spesialpedagogikk, som samler 500 lærere, spesialpedagoger og andre fagpersoner
- Perspektivkonferansen, Dysleksi Norges konferanse for 200 pedagoger, PPT-ansatte og skoleledere
- SpillExpo, Norges største spillmesse med 20.000 besøkende i alle aldre
- Bibliotekmøtet, Norsk Bibliotekforenings årlige treff for 500 bibliotekansatte
- Tr*ffpunkt, Axiells bibliotekkonferanse med 200 deltakere fra bibliotekfeltet

På bibliotekkonferansene deltok vi både som utstiller og med foredraget «Biblioteket i møte med de som strever med å lese».

Utviklingstiltak knyttet til digitale utlånsløsninger

Lydhør versjon 5.8

De fleste av lånerne bruker Lydhør-appen. I oktober kom versjon 5.8 med flere forbedringer. En ny lydbokavspiller med store og tydelige knapper og lite tekst er på plass, noe mange har etterspurt. Denne spilleren passer for dem som først og fremst lytter til bøkene. Lånere som ønsker å se teksten på skjerm, kan fremdeles velge den opprinnelige spilleren under innstillinger.

Lydhør er nå oversatt til nynorsk. For å få nynorsk tekst på knapper, hjelpetekster og andre meldinger må man velge nynorsk som systemspråk på enheten. En gjennomgang har dokumentert at nynorskversjonen mangler noen oversettelser, blant annet i menyen. Dette venter på å bli rettet opp.

Barnebokappen Maneno

Leseappen Maneno ble lansert i 2021, så dette har vært vårt første år med ordinær drift. Omtrent 4.000 lånere bruker appen aktivt hver måned.

Vi har gjort noe videreutvikling i 2022. Det er gjort vesentlige justeringer for å bedre personvernet i appen, blant annet ved å fjerne sosiale funksjoner og fokusere mer på den individuelle leseopplevelsen. Det er også jobbet med å forbedre brukeropplevelsen og presentere litteraturformidlingsaker og boktips på en måte som når flere brukere av appen.

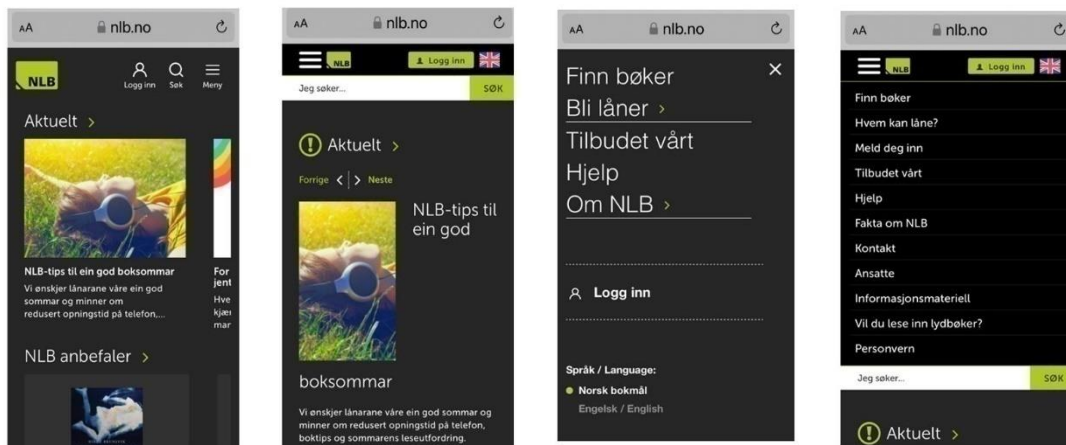
Nytt mobildesign på nlb.no

I 2022 lanserte vi et mer mobiltilpasset design på nlb.no. De største endringene er på forsiden, i menyen, toppfeltet, søk og søkeresultat.

Brukeratferden på nett har endret seg mye de sisten årene, og trafikken på nlb.no er nå større fra mobile enheter enn fra desktop. Konvensjoner for hva som er god design på mobil har også endret seg.

De viktigste endringene på nettsidene:

- Flaten er bedre utnyttet, både spaltebredde og plassering av knapper, bilder og grafiske elementer.
- «Aktuelt» og «NLB anbefaler» er tilpasset mobil med bruk av karuseller.
- Visningen av boklister er justert og tilpasset Lydhør, med to bøker i bredden.
- Menyen er forenklet og har fått større skrift.
- Søkefilteret har fått flere valg.

To eksempler på nytt mobildesign, forsiden og menyen. Nytt design til venstre. Foto: NLB.

Vesentlige endringer i utlåns- og distribusjonsløsning

NLB startet i 2021 et større utviklingsarbeid som trinn for trinn skal erstatte dagens biblioteksystem med nye løsninger. Målet er en løsning som knytter et sett tjenester sammen via NLBs API (Application Programming Interface). Dette er en struktur som gjør det lettere gradvis å fase inn ny funksjonalitet og legge til og fjerne tjenester ved behov, også fra eksterne.

Det er utarbeidet en plan som vektlegger både bedre sikkerhet og tilbakemeldinger fra lånerne. Vi legger stor vekt på brukermedvirkning, både via innspill til funksjonalitet og gjennom brukertesting. Hovedfokus så langt har vært å utvikle sikrere og mer brukervennlige innloggingsløsninger, en mer brukervennlig Min side og bedre IT-arkitektur. Følgende er levert i 2022:

- Min side, fase 1 er fullført.
- IAM-løsning (Identity Access Management) er implementert. Med IAM kan man styre tilgang via ID-porten og Feide i nye Min side.
- Et foreløpig lånerregister som støtter IAM, er etablert.

Vi deler dagens utlånsløsning med Statped og KABB (Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte), hvor NLB er hovedaktør i vedlikehold og videreutvikling. Det er en målsetting å videreføre samarbeidet ved videreutvikling av ny løsning.

Min side

Fase 1 av Min side-prosjektet ble ferdigstilt i 2022. Prosjektet skal levere en ny portal der lånerne kan finne, låne og lese innhold i NLBs univers. De skal også kunne foreta valg om hvilke bøker, kategorier og medietyper som blir eksponert, samt velge til eller fra bøker og litteraturformidling fra KABB i visningen. Nye Min side skal dekke behovene i dagens løsning. I tillegg skal prosjektet levere bedre løsninger på områdene funksjonalitet, brukeropplevelse, universell utforming og tilrettelegging for NLBs ulike brukergrupper.

Ved endt fase 1 har vi en prototype med mye kjernefunksjonalitet på plass. Vi tror fase 2 og 3 blir mindre omfattende og håper å ha en løsning klar til lansering i 2023.

Utviklingstiltak knyttet til produksjon og formater

Nye avtaler om grunnlagsfiler

NLB får produsert grunnlagsfiler i EPUB hos underleverandører i India. Filene bruker vi til å produsere lydbok med tekst, talesyntesebøker, e-bøker og punktskriftbøker. I 2022 bestilte vi 1.750 filer.

I august inngikk vi nye avtaler med underleverandører, med virkning fra 1. januar 2023. Anskaffelsen var et samarbeid mellom flere nordiske aktører, og det er tegnet individuelle avtaler med leverandørene. Fra 2023 har vi to indiske leverandører. Arbeidsfordelingen mellom leverandørene er jevnt fordelt med lik mengde standard og avansert innhold produsert hos begge.

Lydbokforum

Lydbokforum er innlesingsteamets faglige samling for innlesere og ble gjennomført to ganger i 2022 med interne ressurser. I juni fikk innleserne en grundig gjennomgang av opptaksprogrammet Hindenburg, som brukes i studio når de leser inn bøker. I november var tematikken tekstformidling. Det handlet om hvordan man sorterer teksten og om umotivert vektlegging.

DAISY Music Braille Project

DAISY Music Braille er et prosjekt i regi av DAISY Consortium på initiativ fra og ledet av NLB. Målet er å finne internasjonale løsninger som sikrer bedre tilgang til musikknoter i punktskrift. Prosjektet startet i 2019 og er planlagt ferdigstilt ved utgangen av 2023. Det blir finansiert av produsenter av musikk i punktskrift globalt. I 2022 er det jobbet med følgende områder:

- Videreføre utviklingsprosjektet for bruk av MuseScore, en programvare musikere bruker til å lage, bruke og utforske musikk. Målet er å gjøre MuseScore tilgjengelig for synshemmede og gi støtte for punktskrift som format.
- Videreføre nettverket mellom produsenter av noter i punktskrift for utveksling av innhold på tvers av landegrensene, samt nyproduksjon.

I år er det gjennomført testproduksjon av fem musikkstykker hos fem ulike produsenter for å vurdere ulikheter i produksjonsmetodikk og behov for ytterligere standardisering. Det er gjort en kartlegging av globale ressurser for å undervise i / lære musikk for blinde med mål om å dele ressurser i et sentralt register. Det er også

gjennomført møter med engelske musikkforleggere for å se på muligheten for å gjøre kommersielle noter mer tilgjengelige for blinde.

Effektivisering av intern drift

Frigjøring av ressurser i bibliotekteamet

Bibliotekteamet hadde et travelt år i 2022 med økt arbeidsmengde knyttet til innmelding av nye lånere. For å frigjøre tid gjorde vi endringer i skrankevakten. Med den nye bakvaksordningen har vi én person på vakt fra kl. 10–12 med én bakvakt som trår til og avlaster når det oppstår kø på telefonen. Fra kl. 12–14 er det kun én person som betjener skranken.

Det er samtidig gjennomført en utredning for å effektivisere saksbehandlingen og rutinene ved innmelding av nye lånere. En metodikk er utarbeidet og blir implementert i 2023.

Pådriveransvar

Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker

Prosjektet kartlegger konsekvensene dersom alle studenter i målgruppen får adgang til å få pensum produsert hos NLB. I dag har kun studenter med sterkt nedsatt syn denne muligheten. Målet er å skaffe oversikt over omfang og ressursbruk ved lærestedene og hos NLB. I 2022 deltok Høgskolen i Innlandet, Universitetet i Agder, Sámi Allaskuvla/Samisk høgskole og Høgskolen Kristiania.

NLB leverte et beslutningsunderlag til Kunnskapsdepartementet i 2021 som peker på positive erfaringer med prøveprosjektet. NLB vurderer at gevinstene ved innføring av produksjonsrett for alle studenter i målgruppen overstiger de beregnede kostnader. I tillegg peker vi på formuleringen i universitets- og høgskoleloven som slår fast at «Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter.» På bakgrunn av dette anbefalte NLB å innføre produksjonsrett for alle studenter i målgruppen.

Høsten 2022 ble det klart at det ikke blir bevilget penger til videre drift, og det treårige prosjektet ble avsluttet i desember 2022. Fra 2023 er vi tilbake til den tidligere situasjonen der kun studenter med sterkt nedsatt syn får pensum produsert hos oss.

Samarbeid

Avtaler med norske forlag

Vi har i 2022 kjøpt inn relevante titler fra flere kommersielle forlag for å sikre at lånerne i NLB får tilgang til en samling preget av kvalitet, allsidighet og aktualitet. Den økte interessen for lydbøker i det kommersielle markedet gjør at antall forlag som produserer lydutgaver av sine bokutgivelser, øker betraktelig. NLB har nå avtaler om kjøp og salg av lydfiler med over 20 forlag.

Vi kjøper inn lydfiler fra forlag og selger våre lydfiler tilbake. Mange forlag bygger opp sin katalog med backlisttitler. Fordi disse ofte finnes i NLBs samling, blir lydfilene kjøpt fra oss i stedet for at de produserer selv.

Bokbasen

Vi har videreført samarbeidet med Bokbasen. Dette samarbeidet innebærer at vi får tilgang til filer vi kan benytte i vår produksjon. Samarbeidet gjelder foreløpig for folkebiblioteklitteratur.

Nasjonalbiblioteket og folkebibliotekene

Rom for demokrati og dannelse, nasjonal bibliotekstrategi (2020–2023) legger vekt på at alle landets innbyggere skal ha tilgang til litteratur i det formatet de trenger. Vi samarbeider med Nasjonalbiblioteket om å formidle NLBs tilbud til folkebibliotekene, slik at de kan bistå besøkende i NLBs målgruppe. Vi har også et samarbeid om tilgang til digitaliserte filer som blir brukt i vår produksjon.

Statped

NLB har store deler av utlåns- og distribusjonssystemet felles med Statped og samarbeider også om deler av produksjonsløsningen. Vi har jevnlig samarbeidsmøter der utfordringer blir drøftet og løst. Statped vil også delta i utviklingen av vår nye utlåns- og distribusjonsløsning, og de deltok i den felles nordiske anskaffelsen av digitale produksjoner.

Nordisk samarbeid

NLB samarbeider tett med de andre lyd- og blindeskriftbibliotekene i Norden, SBS i Sveits og Dedicon i Nederland. Et eget UX-forum (User eXperience) møtes regelmessig og utveksler erfaringer rundt temaet brukeropplevelser. Her deles erfaringer knyttet til brukertesting og metodikk.

De nordiske bibliotekene har felles anskaffelse av grunnlagsfiler til bruk i produksjon. Samarbeidet omfatter også CSR-oppfølging av leverandører i India i samarbeid med DNV-GL. I 2022 ble det gjennomført en felles anskaffelsesprosess ledet av NLB, og nye avtaler er på plass fra 1. januar 2023.

NLB deltar sammen med Statped i Project Continued DAISY Pipeline Development, ledet av Dedicon. Prosjektet videreutvikler verktøyet som konverterer tekst til punktskrift.

DAISY Consortium

NLB er representert i styret i DAISY Consortium, en verdensomspennende organisasjon som jobber for felles standarder for tilrettelagt litteratur. Dette er av vesentlig betydning for store deler av vårt utviklingsarbeid. Norsk DAISY-konsortium ble opprettet i 2006 og består av Statped, Norges Blindforbund, KABB og NLB.

W3C

NLB er engasjert i World Wide Web Consortium (W3C) gjennom DAISY Consortiums medlemskap. I W3C gjøres det en viktig innsats for å sikre den frie og åpne e-bokstandarden EPUB, en viktig faktor for å sikre universell utforming av e-bøker. NLB har vært selvstendig medlem i W3C i 2022, men er utmeldt fra 2023.

IFLA

NLB er medlem av The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) og representert i Standing Committee i seksjonen Libraries Serving

Persons with Print Disabilities (LPD). LPD har som hovedoppgave å arbeide for at alle mennesker, uansett funksjonsevne og levekår, får tilgang til de samme bibliotektenestene som andre i samfunnet.

Tilgang til andre samlinger – ABC

NLB har deltatt i Accessible Books Consortium (ABC) siden starten i 2014. ABC blir ledet av World Intellectual Property Organization (WIPO) og har som formål å øke antall tilgjengelige bøker for mennesker med synshemming og andre som har vansker med å lese visuell tekst. ABC gjør det enklere å søke etter tilrettelagte bøker i ulike baser internasjonalt. I dag inneholder ABCs base mer enn 730.000 titler på 80 språk, både skjønnlitteratur og sakprosa. 98 organisasjoner fra 76 land deltar.

I 2022 har vi innlemmet 110 studie bøker fra MTM i vår samling. 51 av disse er bestilt til prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*.

Tilgang til andre samlinger – Bookshare

Vi har avtale med Bookshare, et amerikansk nettbibliotek som, i likhet med NLB, arbeider for å gi alle lik tilgang til litteratur og informasjon. Antall titler i biblioteket øker jevnlig, og det inneholder nå i overkant av 1.178.000 e-bøker. Om lag 852.000 av disse titlene er tilgjengelige for NLB-lånere som er registrert i Bookshare. I 2022 hjalp vi 178 lånere med attestasjon for lånerett. 91 fikk fornyet medlemskapet.

Ressursbruk 2022

Det er vanskelig å fastslå en klar sammenheng mellom ressursbruk og måloppnåelse. Det tar ofte tid før prioriteringer i ressursbruk vises i konkrete resultater, og effektivisering gjøres både i form av mange små justeringer i arbeidsoppgaver og som større investeringer.

For lettere å kunne se endringene over tid, har vi analysert ressursbruken for 2022 og satt dette opp mot en tilsvarende analyse som ble gjort for fem år siden. Selv om forutsetningene for ressursanalysen har endret seg, kan vi spore noen generelle utviklingstrekk.

Et gjennomgående utviklingstrekk er økt digitalisering. Det er hele tiden behov for å videreutvikle våre digitale flater, og det er her det ligger størst mulighet for effektivisering og bedret tjenestetilbud. Som eksempel for året kan vi trekke frem ny versjon av Lydhør-appen og vesentlige endringer i utlåns- og distribusjonsløsningen. Dette og andre utviklingstiltak er beskrevet ytterligere i Del III av årsrapporten.

Kostnader til egen innlesing går gradvis nedover. Dette er en ventet utvikling som følge av en stor vekst i tilgjengelige titler i det kommersielle lydbokmarkedet.

Andelen kostnader til kundeservice, bibliotekdrift og fysisk distribusjon forholder seg ganske stabilt. I hele perioden har det vært en stor økning av nye lånere og flere utlån. På tross av økningen har vi klart å levere tjenester på dette området uten å måtte sette av mer ressurser. Andelen av våre utlån der låneren velger CD har falt fra 63 % til 25 % fra 2017 til 2022. Vi ser samtidig viktigheten av fortsatt å prioritere et tjenestetilbud til de som ønsker å ta kontakt på telefon og som lytter til bøker på CD for å hindre digitalt utenforskap og sikre et tjenestetilbud som er tilgjengelig for alle.

Kostnadsområder andel i prosent	2017	2022
Kundeservice: innmeldinger, support og skranketjeneste	6,4 %	6,0 %
Bibliotekdrift: formidling, katalogisering og bokvalg	10,6 %	11 %
Filbasert (digital) produksjon av lydbøker, punktskrift og e-bøker	7,5 %	14,9 %
Innlesing av lydbøker	25,7 %	21,3 %
Distribusjon av bøker på CD, nedlasting og punktskrift på papir	7,6 %	5,3 %
IT-utvikling: programmering og oppgradering	8,7 %	14,4 %
IT: maskinvare- og infrastrukturinvesteringer	4,1 %	-
IT-drift av infrastruktur og applikasjoner	7,1 %	8,7 %
Markedsføring og informasjon	5,2 %	10,9 %
Administrasjon	17,1 %	7,5 %
Sum	100	100

Tabellen viser ressursbruken i NLB fordelt på formål. Direkte kostnader er fordelt på respektive formål, og lønnskostnader og øvrige driftskostnader er fordelt etter ansattes rapporterte arbeidstid på de ulike aktivitetene.

I 2018 avviklet NLB sin administrasjonsavdeling, og oppgavene med tilhørende lønnsmidler ble overført til Nasjonalbiblioteket. Dette er blant årsakene til den store nedgangen i administrasjon. Tilsvarende ble oppgaver og lønnsmidler for IT-drift overført til Nasjonalbiblioteket. NLB betaler nå et årlig beløp som dekker maskinvare og driftstjenester. Dette er årsaken til at vi ikke har spesifisert andelen som går til dette i ressursanalysen for 2022.

Del IV. Styring og kontroll av virksomheten

Overordnet vurdering av styring og kontroll

NLB viser til at samlet måloppnåelse er god, jf. del III, og mener dagens styring, kontroll og risikoreduserende tiltak sikrer vår evne til å oppnå fastsatte mål i tråd med samfunnsoppdraget.

Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NLB

Vi har nå vunnet erfaring med at regnskap, lønn, personal, arkiv og administrativ IKT leveres fra Nasjonalbiblioteket (NB), der det er opprettet et servicesenter som betjener NB, Språkrådet og NLB. Vår tydelige vurdering er at dette bidrar til å redusere risiko og sårbarhet, og det hever kvaliteten på tjenestene.

NLB utarbeider årlige virksomhetsplaner. Det viktigste grunnlaget for disse planene er strategiplanen og en årlig gjennomgang av risiko knyttet til måloppnåelsen for hovedmålene for virksomheten. Vi arbeider nå etter strategiplanen for perioden 2019–2024. Vi har dermed en strategi som peker på den langsiktige retningen for å realisere mål for NLBs målgruppe, samtidig som vi har tiltak i virksomhetsplanen som svarer på de mer kortsiktige behovene.

Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Revisjonen for 2022 er ikke slutført per dags dato.

Covid-19

NLB har et tilbud som målgruppen kan benytte uavhengig av hvilket sted de er. Tilbudet fungerer derfor godt i en pandemiperiode. Tilrettelagt kvalitetsinnhold kan være spesielt viktig for målgruppen i en slik situasjon.

I starten av pandemien måtte vi stenge studioene våre for innlesing, noe som naturlig nok gikk ut over nyproduksjonen. Etter en kort periode fikk vi smitteverntiltak på plass som gjorde at vi kunne gjenoppta innlesingen. En pandemisituasjon vil etter dette gi noe redusert innlesingskapasitet på grunn av smitteverntiltakene.

Heller ikke i 2022 har NLB vært rammet av et antall samtidige sykdomstilfeller som har gjort at vi måtte stenge ned funksjoner. I en slik situasjon vil vi prioritere produksjon av studielitteratur og å opprettholde utlåns- og distribusjonsfunksjoner.

Likestilling og mangfold

NLBs kjernevirksomhet er knyttet til inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse. Det er derfor naturlig for oss også som arbeidsgiver å legge til rette for medarbeidere som har behov for det, enten det er knyttet til funksjonsnedsettelse eller helsemessige utfordringer. Vi har et godt samarbeid med bedriftshelsetjenesten og andre relevante fagmiljøer om dette, og vi benytter de årlige vernerundene til å identifisere om det er ytterligere tilretteleggingstiltak som bør gjennomføres.

Som en virksomhet med få medarbeidere er det normale at vi også ansetter få. Totalt har vi ansatt to personer i 2022. Vi har til sammen hatt fire søkere som har oppgitt at de har en funksjonsnedsettelse. Disse ble alle innkalt til intervju. Tre kandidater var ikke kvalifiserte. Den siste kom til annengangsintervju, men ble ikke innstilt fordi andre kandidater var betydelig bedre kvalifisert.

NLB har i lang tid vært opptatt av at det å gi produksjonsrett til studenter som har lånerett, vil være et viktig bidrag til ikke-diskriminering. Vi er glade for at Kunnskapsdepartementet i 2020, 2021 og 2022 har finansiert et prøveprosjekt som skal bedre kunnskapsgrunnlaget for å vurdere tiltak som har med dette å gjøre. Prosjektet følges ikke opp i 2023, men NLB bidrar gjerne i implementeringen av ytterligere tiltak på dette området og har levert et beslutningsunderlag til Kunnskapsdepartementet som anbefaler innføring av produksjonsrett for alle studenter i NLBs målgruppe.

Konsulentbruk

NLB jobber for å bruke interne ressurser og kompetanse så langt dette er mulig. Som en relativt liten virksomhet er det likevel områder der det ikke er hensiktsmessig å bygge opp egen kompetanse, da behovet er for lite til at dette kan forsvares med for eksempel nyansettelser eller å bruke ressurser på å bygge kompetanse internt.

NLBs bruk av konsulenter i 2022 fordeler seg slik:

Konto	Navn	Beløp (i tusen)
670	Konsulenttjenester innen økonomi, revisjon og juss	66
671	Konsulenttjenester til utvikling av programvare, IKT-løsninger mv.	4.672
672	Konsulenttjenester til organisasjonsutvikling, kommunikasjonsrådgivning, mv.	974
673	Andre konsulenttjenester	280

Artskonto 671 Konsulenttjenester til utvikling av programvare, IKT-løsninger mv. utgjør den største andelen av konsulenttjenester i NLB. I tillegg til drift og produksjon av lydbøker, punktskriftbøker og e-bøker, er videreutvikling av våre utlåns- og distribusjonstjenester svært sentralt. Her er det et stort potensial for effektivisering og nødvendig brukertilpasning av våre tjenester. Det er mange ulike spesialiseringer innen fagområdet. I løpet av de seneste årene har vi brukt konsulenter til utvikling av talesyntese, apper, identity access management, nettsider og ny distribusjonsløsning. For en liten virksomhet som NLB er det ikke mulig å ha tilstrekkelig kompetanse på alle disse områdene, og det er ikke forsvarlig å rekruttere spesialkompetanse vi vil ha bruk for i en kort periode. Vi konsentrerer oss om kjernen vi må ha kompetanse på og har over tid bygget egen kapasitet slik at vi nå har fem utviklere. På flere områder samarbeider vi med våre nordiske kollegaer som har tilsvarende oppgaver som oss. Det reduserer behovet for konsulenter. Vi øker nå kontakten med våre danske kollegaer for å se om vi kan utvide samarbeidet.

Artskonto 672 består av konsulenttjenester til organisasjonsutvikling, rekruttering og kommunikasjon. Innen organisasjonsutvikling ble det hentet inn bistand til et kursprogram for ledere og teamledere, som et ledd i omorganiseringen NLB gjennomførte i 2021. Det ble også gjennomført en arbeidsmiljøkartlegging høsten 2022 og en evaluering av omorganiseringen som ble gjort året før. NLB har en avtale med et rekrutteringsbyrå som bistår i ansettelsesprosesser. Det har gitt svært gode resultater for en virksomhet som ellers kan streve med å tiltrekke seg riktig

kompetanse. Konsulent tjenester til kommunikasjon består av bistand til en kampanje rettet mot barn og unge og bistand i prosessen med å finne nytt navn til NLB.

Lærlinger

NLB har ikke hatt lærlinger i 2022. Etter at Nasjonalbiblioteket tok over ansvaret for å levere tjenester knyttet til arkiv, lønn, regnskap, personal og administrativ IKT, er det ikke aktuelt å ha lærlinger på det administrative området. Sammen med vårt lave antall ansatte begrenser det vår mulighet til å bidra her.

Aktivitets- og redegjøringsplikt

NLB er en virksomhet med 39 faste og 4 midlertidige ansatte. Det gjør at det er relativt enkelt for ledelse og tillitsvalgte å ha oversikt over viktige forhold som knytter seg til risiko på likestillingsområdet. Vi har til nå ikke identifisert vesentlige risikoområder på dette feltet. Tiltakene handler derfor om å holde oversikt over situasjonen og sikre at våre rutiner ivaretar vesentlige hensyn, for eksempel ved ansettelser.

NLB	Alle stillinger			Lederstillinger			Lønn
	Antall	M	K	Antall	M	K	Kvinner/Menn
2022	43	13	30	3	2	1	84,90 %
2021	44	14	30	3	2	1	84,80 %

I 2022 var det to kvinner og ingen menn som tok ut foreldrepermisjon. Kvinners uttak av foreldrepermisjon utgjorde 34,5 uker i gjennomsnitt.

Til beregningen av lønnsfordelingen mellom kvinner og menn er det her kun tatt utgangspunkt i gjennomsnittlig årslønn uavhengig av stillingsgruppe. Tidligere kartlegging av lønnsnivå på ulike stillingsgrupper har vist at det er små forskjeller mellom kvinner og menn i NLB.

I samfunnet rundt oss er det fagmiljøer som er sterkt preget av skjev kjønnsbalanse. I NLB gir det seg utslag i at vi har 100 prosent kvinner blant våre ansatte med bibliotekarutdanning, mens vi har 100 prosent menn i vår gruppe av IKT-utviklere. I stillingsannonser oppfordrer vi begge kjønn til å søke, og vi går spesielt gjennom søkerlister med tanke på å finne kvalifiserte kandidater med kjønn som ikke er representert i de to gruppene.

Arbeidstidsordningen i staten legger godt til rette for å kunne kombinere arbeid og familieliv.

Som nevnt under punktet om likestilling og mangfold, er NLB en virksomhet som har som kjernevirksomhet å bidra til å fremme inkludering og redusere diskriminering.

Personalpolitikk

Inngangen til 2022 ble preget av tiltak knyttet til pandemien. Ganske raskt kunne vi heldigvis nærme oss en normal arbeidshverdag. De gode erfaringene med hjemmekontor under pandemien gjør at vi nå har mer fleksibilitet når det gjelder å benytte hjemmekontor, samtidig som vi understreker behovet for fellesskap og samhandling ved at alle er samtidig til stede på kontoret minimum tre dager per uke.

I september 2021 gjennomførte vi en omorganisering der vi gikk ned til to avdelinger. Vi innførte også team med tre team i hver avdeling. Hensikten var blant annet å effektivisere ressursbruk samtidig som vi involverer team og teamledere i planlegging og koordinering av virksomheten. Ved innføringen ble vi enige om å evaluere endringen etter et år.

Vi har gjennomført en arbeidsmiljøundersøkelse der spørsmål knyttet til omorganiseringen ga positive tilbakemeldinger. I tillegg har vi benyttet eksterne ressurser til å gjennomføre møter med de tillitsvalgte og med representanter for hvert team. Gjennom intervjuene fikk vi bekreftet det positive inntrykket, samtidig som vi fikk tilbakemelding om elementer vi kan tydeliggjøre og arbeide videre med.

De øvrige temaene i arbeidsmiljøundersøkelsen gav også et positivt inntrykk, med tydelig framgang på viktige områder sammenlignet med forrige undersøkelse.

En vernerunde avdekket behov for noe tilrettelegging av de ergonomiske forholdene. Nødvendig utstyr ble bestilt i 2022, men var ikke klart til levering før etter årsskiftet.

Klima- og miljøtiltak

NLBs rutiner for anskaffelser ivaretar regjeringens krav til offentlige virksomheter om å utøve miljø- og samfunnsansvar ved anskaffelser. NLB har rutiner som sikrer resirkulering av papir og gjenbruk av datautstyr der det er aktuelt. Økt digital distribusjon av lydbøker bidrar til miljøgevinst ved at CD-utsendingene reduseres.

Del V. Vurdering av framtidsutsikter

I strategiplanen som gjelder for 2019–2024 har NLB formulert sin visjon slik: «Et samfunn der alle har tilgang til litteratur og informasjon».

Sammenslåing med Nasjonalbiblioteket gir muligheter

I utredningen om sammenslåing med Nasjonalbiblioteket har vi pekt på noen utfordringer knyttet til det å være en relativt liten virksomhet i en tid der det er stort behov for å videreutvikle et omfattende digitalt tilbud. Videreutvikling må til for å møte behov hos målgruppen og for å holde tritt med samfunnsutviklingen. Både fra Nasjonalbibliotekets og NLBs side er det en ambisjon om å utnytte den nye organisasjonen til å styrke tilbudet.

Formidling gjennom folkebibliotek er en viktig kanal for å nå ut med NLBs tilbud. Gjennom å være en del av Nasjonalbiblioteket vil vi være i en vesentlig bedre situasjon på dette området.

Nasjonalbiblioteket har fra før et mål om å være et nasjonalt bibliotek for alle i Norge. En sammenslåing med NLB vil gjøre det enklere å nå dette målet.

Universell utforming er en viktig brikke

Tilrettelegging av utgivelser som ikke er tilgjengelige for NLBs målgruppe, er viktig, men det vil aldri være kapasitet til å tilrettelegge alt som gis ut. Dermed er mer universell utforming en nøkkel for å sikre inkludering. Tilgjengelighetsdirektivet får full effekt fra 2025. Da skal alle e-bøker som gis ut, være universelt utformet. Gjennom Nasjonalbiblioteket vil NLB bidra til en ønsket utvikling ved å ha en pådriverrolle og ved å bidra med rådgivning overfor utgivere.

Studenter

Etter tre år med prøveprosjekt er det besluttet ikke å utvide retten til å få tilrettelagt studielitteratur til å omfatte studenter med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming. Det gir utfordringer for NLBs målgruppe. NLB vil gjøre det vi kan for å fortsette å effektivisere produksjonslinjer og stimulere til mer universell utforming for å gjøre situasjonen så bra som mulig, men det vil ikke være mulig å dekke behovet slik en produksjonsrett vil gjøre.

Barn og unge

Mange peker på utfordringer knyttet til lesing blant barn og unge. NLBs oppgave er å stimulere til lesing blant en gruppe barn og unge som fra før strever med lesing. Behovet for å formidle litteratur som kan oppleves relevant, å formidle gjennom kanaler som når ut til målgruppen og å sikre effektive og gode plattformer for lån og lesing er større enn noensinne. Vi har derfor viktige oppgaver foran oss på dette området.

Samarbeid med kommersielle lydboktilbydere

Markedet for kommersielle lydboktjenester er i stadig utvikling. Staten og rettighetshaverne er enige om at vi skal unngå dobbeltproduksjon av lydbøker på norsk. For å sikre dette må de kommersielle tilbyderne og NLB legge til rette for utveksling. NLB må fortsette å følge utviklingen på dette området tett og vurdere

hvordan den framtidige balansen mellom egenproduserte og innkjøpte titler skal være. Slik det nå ser ut, vil vi opprettholde egen innlesing samtidig som vi kjøper flere produksjoner som vi gjør tilgjengelige i samlingen.

Utveksling over landegrensene

Marrakech-traktaten gjør det enklere for NLB å utveksle litteratur over landegrensene. I 2022 kom vi for alvor i gang med å hente titler fra den store samlingen hos Myndigheten för tillgängliga medier i Sverige. Dette bedrer kvaliteten på tilbudet og det er en mer effektiv måte å utveksle på. Det blir viktig å utnytte de mulighetene traktaten gir til å sikre utveksling med flere utenlandske samlinger.

Digitalt utenforskap

Oppmerksomheten om digitalt utenforskap er økende. Når vi utvikler og videreutvikler våre tilbud, skal vi alltid ha denne gruppen i tankene. Samtidig vet vi at mange i vår målgruppe er langt fremme når det gjelder å ta i bruk digitale løsninger. Spennet er stort og sier mye om hvordan bredden i NLBs tilbud må være. Vår satsing på tjenstedesign er sentral for å sikre at vi lager løsninger som ivaretar så mange som mulig i vår målgruppe.

Del VI. Årsregnskap

Ledelseskomentarer til årsregnskapet 2022

Formål

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek er et forvaltningsorgan underlagt Kulturdepartementet. Bibliotekvirksomheten ble overtatt av staten i 1989 etter å ha vært drevet av blindeforbundene i 80 år. NLB fører regnskapet etter kontantprinsippet.

NLB skal gjennom sin virksomhet bidra til at personer som har vansker med å lese trykt tekst på grunn av en funksjonsnedsettelse, kan delta i samfunnet på linje med andre.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kulturdepartementet i instruks om økonomistyring. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av NLBs disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter og inntekter.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2022 har NLB samlet disponert bevilgninger på utgiftssiden på kr 63.572.000. Av disse var kr 1.033.000 øremerkede midler til Offentlig utvalg for punktskrift, kr 574.000 var stimuleringsmidler til kultur, frivillighet og idrett i forbindelse med covid-19 og kr 2.000.000 en tilleggsbevilgning fra Kunnskapsdepartementet for gjennomføring av prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*.

NLB hadde et inntektskrav på kr 370.000 og fikk en merinntekt på kr 695.236. Dette er en nedgang fra fjoråret, men merinntekten er fortsatt høyere enn normalt. Det kjøpes og selges flere titler, og nye forlag styrker backkatalogen ved å kjøpe inn mer. Det er vanskelig å forutse svingningene i det kommersielle markedet, men salget er ventet å ligge på samme nivå i 2023 og deretter avta gradvis.

Totalt hadde NLB en mindreutgift i regnskapet på kr 1.980.722 som vi søker om å få overført til 2023 jf. note B.

Artskontorrapporteringen viser at netto rapporterte utgifter til drift og investeringer ble kr 61.220.941. Av dette er utbetalinger til lønn og sosiale utgifter kr 34.714.479. Lønnsandelen fratrukket honorarer og andre personalkostnader utgjør ca. 50 prosent. Det har den gjort stabilt de seneste årene.

NLB er i stor grad en produksjonsvirksomhet. Beløpet på øvrige driftsutgifter, jf. note 3, blir derfor relativt stort, siden det består av mange ulike poster som inngår i produksjonen. I tillegg til vanlige driftskostnader finner vi blant annet fakturerte beløp fra innlesere som er oppdragstakere i næring, produksjonsrekvisita, kjøp av trykkeritjenester til vårt utlån av punktskrift, kjøp av lydbokproduksjoner og utgifter til filframstilling som grunnlag for å produsere bøker, aviser og tidsskrifter med talesyntese.

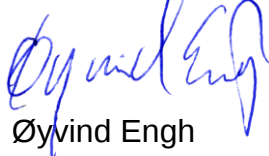
Fra 2022 har Statens pensjonskasse lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler alle statlige virksomheter en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. Tidligere betalte NLB en fast premiesats for arbeidsgiverandelen på 12 prosent. For 2022 utgjorde premiesatsen for arbeidsgiverandelen 8,6 prosent. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunlaget er uendret.

Utgifter til drift av eiendom og lokaler har økt som følge av økte strømkostnader i 2022. Kostnader til reiser, møter og kurs har også økt og nærmer seg et normalnivå etter to år med pandemi.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for NLB. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2023.

Oslo 15.3.2023

Øyvind Engh

Direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er

rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter, og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorrapporteringen «Oversikt over mellomværende med statskassen» bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen «Spesifisering av bokført avregning med statskassen». Notene viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto), og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifikasjon av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2022

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2022	Merutgift (-) og mindreutgift
0326	Språk- og bibliotekformål	01	Driftsutgifter	A, B	60 998 000	59 712 514	1 285 486
0275	Tiltak for høyere utdanning og forskning	21	Bevilgning fra Kunnskapsdepartementet	A, B	2 000 000	1 999 663	337
0325	Allmenne kulturformål	77	Stimuleringsmidler til kultur, frivillighet og idrett ifb. covid-19	A, B	574 000	574 000	0
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Nettoordning for mva. i staten			3 444 794	
<i>Sum utgiftsført</i>					63 572 000	65 730 971	

Inntekts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2022	Merinntekt og mindreinntekt(-)	
3326	Språk- og bibliotekformål	01	Diverse salg	370 000	1 065 236	695 236	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter (statskassa)		54 908		
5700	Folketrygden inntekter	72	Arbeidsgiveravgift SLP		4 187 462		
<i>Sum inntektsført</i>					370 000	5 307 606	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

60 423 365

Kapitalkontoer

60053901	Norges Bank KK/innbetalinger	3 631 600
60053902	Norges Bank KK/utbetalinger	-63 271 244
703824	Endring i mellomværende med statskassen	-783 721
<i>Sum rapportert</i>		0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

	31.12.2022	31.12.2021	Endring
703824 Mellomværende med statskassen	-2 504 797	-1 721 076	-783 721

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
032601	1 980 000	59 018 000	60 998 000
027521	0	2 000 000	2 000 000
032577	0	574 000	574 000

Forklaringer:

Av den samlede tildelingen fra KUD (kap. 326 post 01) på kr 59.018.000 er kr 1.033.000 øremerket OUP.

Tildelingen fra Kunnskapsdepartementet på kap. 275 post 21 var en tilleggsbevilgning til gjennomføring av prosjektet *Tilrettelagt pensum for studenter med lesevansker*.

Tildelingen på kap. 325 post 77 var midler til å dekke utgifter NLB hadde i forbindelse med bistand til Norsk kulturråd i forvaltningen av stimuleringsordningen som ble etablert for kultursektoren under pandemien.

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Merutgift(-)/ mindreutgift	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Merinntekter/ mindreinntekter(-) i henhold til merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
032601	1 285 486	1 285 486	695 236	1 980 722	1 980 722
027521	337	337	0	0	
032577	0	0	0	0	

Forklaringer:

Maksimalt overførbart beløp på kap. 326 post 01 er 5 prosent av årets tildeling, jf. note A. Til sammen ble det for driftsåret 2022 på kap. 326 post 01 et mindreforbruk på kr 1.980.722. Dette ligger innenfor 5 prosent av tildelt ramme, og det søkes om overføring av hele beløpet til 2023.

Det er ikke søkt om overføring av midler på kap. 275 post 21, siden prosjektet ikke er videreført.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2022

Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	Note	2022	2021
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	1 065 236	1 373 028
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		<i>1 065 236</i>	<i>1 373 028</i>
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	34 714 479	33 431 339
Andre utbetalinger til drift	3	27 571 698	27 693 058
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		<i>62 286 177</i>	<i>61 124 398</i>
Netto rapporterte driftsutgifter		61 220 941	59 751 370
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	694
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		<i>0</i>	<i>694</i>
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	0	0
Utbetaling til kjøp av aksjer	5	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		54 908	52 352
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		4 187 462	4 066 814
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		3 444 794	3 277 314
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		<i>-797 576</i>	<i>-841 852</i>
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		60 423 365	58 908 823

Oversikt over mellomværende med statskassen	Note	2022	2021
Fordringer på ansatte	6	55 000	10 500
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk	6	-1 321 645	-1 261 108
Skyldige offentlige avgifter	6	-292 362	-470 468
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse*		-945 790	0
Mottatte forskuddsbetalinger		0	0
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)	6	0	0
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		0	0
Sum mellomværende med statskassen		-2 504 797	-1 721 076

* I forbindelse med omleggingen av pensjonspremiemodellen til SPK i 2022 ble også faktureringen fra SPK lagt om. I 2021 hadde faktura for pensjonspremien for 6. termin betalingsfrist i desember, mens pensjonspremien for 6. termin i 2022 ble fakturert i desember med betalingsfrist i januar 2023. Balansekontoer koblet mot mellomværende med statskassen benyttes for å utgiftsføre terminfaktura for 6. termin 2022, selv om denne ikke er betalt i 2022, jf. henholdsvis rundskriv R-118 og rundskriv R-8/2022.

Note 1 Innbetalinger fra drift		
	31.12.2022	31.12.2021
Innbetalinger fra gebyrer		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		
Diverse tilfeldige inntekter (diverse inntekter post 01–29)	1 065 236	1 373 028
Sum salgs- og leieinnbetalinger	1 065 236	1 373 028
Andre innbetalinger		
Sum andre innbetalinger	0	0
Sum innbetalinger fra drift	1 065 236	1 373 028
Forklaringer:		
Diverse tilfeldige inntekter består primært av salg av masterfiler til kommersielle forlag. Salget har gått ned siden 2021, men er fortsatt høyere enn normalt.		

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2022	31.12.2021
Lønn	26 765 502	24 640 516
Arbeidsgiveravgift	4 187 462	4 066 814
Pensjonsutgifter*	2 130 179	2 827 720
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 890 415	-1 167 600
Andre ytelser	3 521 751	3 063 890
Sum utbetalinger til lønn	34 714 479	33 431 339

Antall utførte årsverk:	37,48	36,50
--------------------------------	--------------	--------------

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner utgiftsføres i artskontorapporteringen. Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2022 8,6 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremien/pensjonsgrunnlaget i 2022 rapportert til SPK).

For regnskapsåret 2021 benyttet virksomheten en forenklet modell for premiebetaling, noe som innebar betaling av en fast premiesats for arbeidsgiverandelen på 12 prosent.

Forklaring til endringen av arbeidsgiverandel mellom 2021 og 2022

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremiemodellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler alle statlige virksomheter en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er a jour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2022	31.12.2021
Husleie	5 796 113	5 535 415
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	98 517	26 364
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	1 515 191	1 200 797
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr m.m.	180 000	36 877
Mindre utstysanskaffelser	339 089	693 485
Leie av maskiner, inventar og lignende	2 422 720	2 381 515
Kjøp av konsulenttjenester	5 992 863	5 262 905
Kjøp av andre fremmede tjenester	777 641	3 007 096
Reiser og diett	600 739	157 277

Øvrige driftsutgifter	9 848 824	9 391 328
Sum andre utbetalinger til drift	27 571 698	27 693 058

Forklaringer:

Økningen i andre utgifter til drift skyldes i hovedsak økte strømkostnader for 2022.

Reisekostnadene har i 2022 økt og nærmer seg et normalnivå etter to år med pandemi.

Kjøp av andre fremmede tjenester er lavere i 2022. Dette skyldes bl.a. vederlag til rettighetshavere, som i 2022 er bokført som øvrige driftsutgifter. Det ble også foretatt en mellomavregning med Kopinor i 2021, som resulterte i en større kostnad til vederlag dette året.

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2022	31.12.2021
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	694
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	694
	31.12.2022	31.12.2021
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2022	31.12.2021
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	0
Sum utbetaling til investeringer	0	0
	31.12.2022	31.12.2021
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0

Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Note 6 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

		31.12.2022	31.12.2021	
		Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler				
	Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
	Obligasjoner	0	0	0
	Sum	0	0	0
Omløpsmidler				
	Kundefordringer	78 710	0	78 710
	Andre fordringer	55 000	55 000	0
	Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
	Sum	133 710	55 000	78 710
Langsiktig gjeld				
	Annen langsiktig gjeld	0	0	0
	Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld				
	Leverandørgjeld	-3 096 893	0	-3 096 893
	Skyldig skattetrekk	-1 321 645	-1 321 645	0
	Skyldige offentlige avgifter	-320 633	-292 362	-28 272
	Annen kortsiktig gjeld	0	0	0
	Sum	-4 739 172	-2 559 797	-2 179 375
Sum		-4 605 462	-2 504 797	-2 100 665